

Derīgo izrakteņu (smilts un smilts-grants) ieguve atradnes “Gramzda II” īpašumos “Meža Bites” un “Rieksti”

Gramzdas pagasts, Dienvidkurzemes novads

Gaisa kvalitātes novērtējums

Rīga
2022.gada aprīlis

Ievads

Aprēķins sagatavots smilts un smilts-grants ieguvei atradnes "Gramzda II" īpašumos "Meža Bites" un "Rieksti" Gramzdas pagastā Dienvidkurzemes novadā. Novērtējot summāro gaisa kvalitāti no smilts un smilts-grants ieguves, apstrādes un izvešanas laikā, ņemtas vērā arī darbības, kas tiek veiktas blakus esošajās smilts un smilts-grants atradnēs "Jekstes" (A/S "Latvijas valsts meži"), "Bites" (SIA "Inerto materiālu serviss"), "Līči" (SIA "Liepu aleja"), "Gramzda-1979" (Gramzdas ev.luterāniska draudze un SIA "Inerto materiālu serviss") un "Meža iela 17" (SIA "Liepu aleja"). Pārējos blakus esošajos laukumos saskaņā ar derīgo izrakteņu krājumu 2018.gada – 2020.gada bilanci ieguve nav veikta.

Novērtējumu sagatavojusi SIA "AMECO vide" (juridiskā adrese – Lāčplēša iela 29-42, Aizkraukle, Aizkraukles novads, LV-5101) vides eksperte Ilze Silava. Darba izstrādātājam ir atbilstoša izglītība – dabaszinātņu maģistra grāds ģeogrāfijā.

Piesārņojošo vielu izkliedes aprēķināšanai izmantots modelis „AERMOD” (licences Nr. AER0011149, licence bez termiņa).

Piesārņojošo vielu izkliedes aprēķins un atbilstības novērtējums veikts saskaņā ar:

- LR MK noteikumiem Nr.1290 „Noteikumi par gaisa kvalitāti” (03.11.2010.);
- LR MK noteikumiem Nr.182 “Noteikumi par stacionāru piesārņojuma avotu emisijas limita projektu izstrādi” (02.04.2013.).

Saturs

levads.....	2
1. Paredzētās darbības ietekmes uz gaisa kvalitāti novērtējums	4
1.1. Piesārņojošo vielu emisiju novērtējums atradnes "Gramzda II" nekustamajos īpašumos "Meža Bites" un "Rieksti".	6
1.2. Piesārņojošo vielu emisiju novērtējums atradnes "Jekstes" teritorijā	18
1.3. Piesārņojošo vielu emisiju novērtējums atradnes "Meža iela 17" un "Līči" teritorijā ...	25
1.4. Piesārņojošo vielu emisiju novērtējums atradnes "Gramzda-1979" teritorijā.....	32
1.5. Piesārņojošo vielu emisiju novērtējums atradnes "Bites" teritorijā.....	39
2. Piesārņojošo vielu izkliedei izmantotā datorprogramma	45
3. Piesārņojošo vielu izklijes aprēķinu rezultāti.....	47
Literatūras saraksts.....	50

Pielikumi

A pielikums. Emisijas avotu izvietojuma karte

B pielikums. LVĢMC izziņa par esošo piesārņojuma līmeni. LVĢMC sniegtās informācijas attēlojums grafiskā formā.

C pielikums. Summārā piesārņojuma izklijes kartes

D pielikums – levaddati, rezultāti, LVĢMC informācija, *Aermod* faili (tikai elektroniskā formātā)

1. Paredzētās darbības ietekmes uz gaisa kvalitāti novērtējums

Derīgo izrakteņu ieguve un izvešana paredzēta visu gadu. Kopā karjerā darbība gadā noritēs līdz 2500 stundām, ~250 darbdienas, no plkst. 8:00 līdz 18:00. Ieguves veids ir atklāta ieguve virs gruntsūdens līmeņa ar buldozeru, ekskavatoru un frontālo iekrāvēju. Smilts un smilts-grants ieguves, apstrādes un transportēšanas procesā piesārņojošo vielu emisiju gaisā radīs šādu tehnoloģisko procesu veikšana:

- 1) Nederīgās virskārtas noņemšana līdz derīgajam materiālam un sastumšana krautnēs;
- 2) Derīgā materiāla ieguve ar ekskavatoru;
- 3) Derīgā materiāla iekraušana pašizgāzējos un transportēšana;
- 4) Materiāla apstrāde – drupināšana, sijāšana un skalošana;
- 5) Sašķīrotā materiāla uzglabāšana, iekraušanas kravas mašīnās un transportēšana.

Smilts un smilts-grants ieguves laikā karjerā darbosies 4 tehnikas vienības: buldozers, ekskavators un frontālais iekrāvējs, kā smagās kravas automašīnas (pašizgāzēji) iegūtā materiāla transportēšanai uz tehnoloģisko laukumu. Iegūtā derīgā materiāla apstrāde un uzglabāšana tiks veikta tehnoloģiskajā laukumā, daļa materiāla tiks uzglabāta arī ieguves laukumā (bez apstrādes).

Gatavā materiāla transportēšanai līdz klientiem tiks izmantotas smagās kravas automašīnas. Izvešana iespējama 12 mēnešus gadā (betona izstrādājumu ražošana notiek visu gadu).

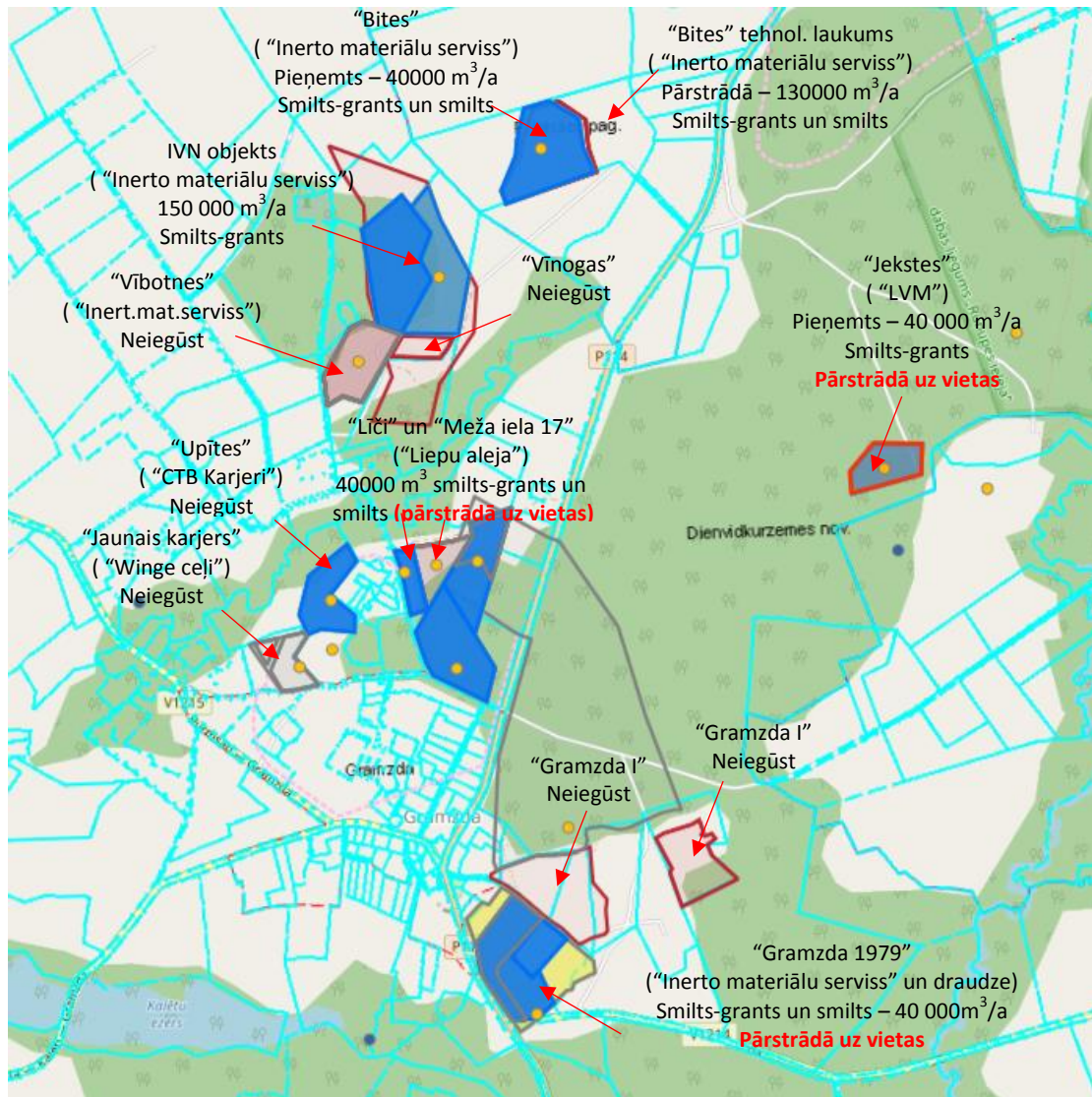
Lai novērtētu kopējo ietekmi no derīgo izrakteņu ieguves, jāņem vērā arī piesārņojošo vielu emisija, ko rada smilts un smilts-grants ieguve, apstrāde, uzglabāšana un transportēšana blakus esošajā atradnēs "Bites", "Gramzda -1979", "Līči", "Meža iela 17" un "Jekstes". Saskaņā ar krājumu bilanci par 2018-2020.gadu, kas pieejama VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" mājas lapā, derīgo izrakteņu ieguve citās blakus esošajās atradnēs nav veikta. Piesārņojošo vielu emisijas novērtējums (piesārņojošo vielu emisijas daudzuma aprēķins un izklīdes modelēšana) no derīgā materiāla transportēšanas no blakus esošajām atradnēm pa reģionālo autoceļu P114 Ilmāja—Priekule—Lietuvas robeža (Plūdoņi) nav veikts, jo transportēšana pa šo ceļu jau tiek atspoguļota fona datos, ko sniedz VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs".

Novērtējot piesārņojošo vielu emisiju apkārt esošajās atradnēs ir pieņemts, ka katrā atradnē/ieguves laukumā iegūst 40 000 m³ jeb 64000 t derīgā materiāla. Uz vietas pārsijās/sašķiros 50% iegūtā materiāla, 50% izvedīs bez iepriekšējas apstrādes. Apkopojums par 2018. – 2020.gadā iegūtajiem derīgajiem izrakteņiem blakus esošajās atradnēs sniegts zemāk esošajā tabulā, atradņu novietojums redzams 1.1.attēlā.

Apkopojums par 2018. – 2020.gadā iegūtajiem derīgajiem izrakteņiem blakus esošajās atradnēs

1.1.tabula

Atradne/ieguves vieta	Derīgie izrakteņi	2018.g. (tūkst. m ³)	2019.g. (tūkst. m ³)	2020.g. (tūkst. m ³)	Atlikums (tūkst. m ³)
<i>Jekstes</i>	Smilts-grants	1,48	13,35	38,89	135,31
<i>Līči</i>	Smilts	2,57	2,40	0,07	0,00
	Smilts-grants	5,76	25,54	15,73	37,14
<i>Meža iela 17</i>	Smilts	1,01	3,56	0,18	14,12
	Smilts-grants	27,92	15	3,75	6,03
<i>Bites</i>	Smilts	0,15	0,00	-	335,83
	Smilts-grants	1,47	2,79	-	108,94
<i>Gramzda-1979</i>	Smilts	6,86	7,50	18,41	111,92
	Smilts-grants	118,03	52,45	44,89	43,8

1.1.attēls. Atradnes "Gramzda II" un citu tuvumā esošo atradņu izvietojums

1.1. Piesārņojošo vielu emisiju novērtējums atradnes "Gramzda II" nekustamajos īpašumos "Meža Bites" un "Rieksti".

Piesārņojošo vielu emisiju novērtējums no smilts un smilts-grants ieguves procesa un uzglabāšanas

Aprēķinot piesārņojošo vielu emisiju gaisā smilts un smilts-grants ieguves procesā, tiek pieņemts maksimālais derīgo izrakteņu ieguves apjoms - 150 000 m³ jeb 240 000 t derīgo izrakteņu gadā. Pirms derīgā materiāla ieguves uzsākšanas tiks noņemta nederīgā virskārta – 4000 m³ jeb 6400 t. Virskārtas apjoms tiek aplēsts sekojoši – viena gada laikā izstrādāt līdz 20000 m² teritorijas, nederīgās virskārtas vidējais biežums saskaņā ar pases datiem – 0.20 m "Rieksti" un 0,13 m "Meža Bites). Emisijas aprēķinos pieņemti 0,20 m. Darba laika fonds – ~160 h/a.

Uz tehnoloģisko laukumu, kur tiks veikta derīgā materiāla sijāšana, mazgāšana, uzglabāšana, plānots pārvest līdz 130 000 m³ jeb 208 000 t iegūtā materiāla. 20 000 m³ jeb 32000 t iegūtā materiāla izvedīs bez apstrādes no ieguves vietas. Ieguves vietā var uzglabāt līdz 5000 m³ jeb 8000 t derīgā materiāla.

Materiāla izbēršanas emisijas faktora aprēķins veikts pēc AP 42, Fifth Edition, Volume I, Chapter 13, "Aggregate Handling and Storage Piles", sadaļa 13.2.4. [1]

$$EF_i = k \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{U}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{M}{2}\right)^{1,4}}$$

Kur

EF_i - Emisijas erozijas faktors krautnēm (kg/t)

k – daļiņu izmēra reizinātājs

U - Vidējais vēja ātrums, (m/s)

M- (ieža mitruma koeficients)

Emisijas faktora krautnēm parametri un to lielumi sniegti 1.1.1. tabulā.

Emisijas faktora krautnēm parametri un to lielumi

1.1.1.tabula

Parametrs	Vērtība
K (PM _{2,5}) - daļiņu izmēra reizinātājs	0.053
K (PM ₁₀) - daļiņu izmēra reizinātājs	0.35
U – gada vidējais vēja ātrums pēc LVGMC Liepājas meteoroloģisko novērojumu stacijas datiem par 2021. gadu	3.37 m/s
M - ieža mitruma koeficients (koeficients no iepriekš minētās metodikas [1], vidējais rādītājs no tabulas 13.2.4-1.)	7,4%

Emisijas faktora aprēķins pārkraušanai, uzglabāšanai, pārvietošanai, ieguvei:

$$EF_{PM10} = 0,35 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,00016 \text{ kg/t}$$

$$EF_{PM2,5} = 0,053 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,000024 \text{ kg/t}$$

Putekļu emisiju no materiāla pārkraušanas aprēķina pēc formulas:

$$E_{t/a} = EF \times m \times 10^{-3}$$

Kur:

$E_{t/a}$ – aprēķinātais emisijas daudzums, t/a

EF - Emisijas faktors (kg/t)

m – pārkraujamā materiāla daudzums, t

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{\text{Emisija, t/a}}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Aprēķinātais emisijas faktors raksturo darbības, kas saistītas ar visiem mehāniskajiem procesiem – ieguvi ar ekskavatoru, pārbēršanu un iekraušanu, izbēršanu kaudzē, uzglabāšanu. Kopējās emisijas no derīgo izrakteņu ieguves, pārvietošanas un izbēršanas atspoguļotas 1.1.2.tabulā.

Derīgo izrakteņu ieguves, uzglabāšanas un pārkraušanas procesā radītās emisijas

1.1.2.tabula

Process	Darbības stundas	Daudzums, t/a	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, t/a	PM _{2,5} Aprēķinātā emisija, t/a	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, g/s	PM _{2,5} Aprēķinātā emisija, g/s
Nederīgā materiāla noņemšana	160	6400	0,00100	0,00015	0,00173	0,00026
Nederīgā materiāla pārvietošana	160	6400	0,00100	0,00015	0,00173	0,00026
Nederīgā materiāla izmantošana rekultivācijai	160	6400	0,00100	0,00015	0,00173	0,00026
Derīgā materiāla ieguve ar ekskavatoru	2340	240000	0,03747	0,00567	0,00445	0,00067
Derīgā materiāla izbēršana kaudzē	312	32000	0,00500	0,00076	0,00445	0,00067
Derīgā materiāla iekraušana izvešanas transportā	312	32000	0,00500	0,00076	0,00445	0,00067
Derīgā materiāla iekraušana pašizgāzējā	2028	208000	0,03247	0,00492	0,00445	0,00067
Derīgā materiāla uzglabāšana	8760	5000	0,00078	0,00012	0,00002	0,000004

Derīgo izrakteņu apstrādes procesā radušos piesārņojošo vielu emisiju novērtējums

Iegūtā derīgā materiāla apstrāde un uzglabāšana tiks veikta tehnoloģiskajā laukumā. Piesārņojošo vielu emisijas aprēķinām no iegūtā derīgā materiāla pārstrādes procesiem (drupināšana, sijāšana, mazgāšana, pārvietošana, kraušana) izmantota AP 42, Fifth Edition, Volume I, Chapter 11, Mineral Production Industry sadaļā 11.19.2. Crushed Stone Processing and Pulverized Mineral Processing [2] metodikas tabulā Nr. 11.19.2-1 sniegtie PM_{2,5} un PM₁₀ emisiju faktori. Emisijas faktori pārstrādes procesiem sniegti 1.1.3.tabulā, aprēķinātais emisijas daudzums – 1.1.4.tabulā. Izvēlēta metodika pamatojas uz apsvērumu, ka citā AP 42 sadaļā 11.19.1 Sand And Gravel Processing, kas pēc nosaukuma teorētiski būtu piemērotāka plānotajam smilšu ieguves un apstrādes procesam, emisijas faktori ir doti smilšu žāvēšanai rotācijas krāsnīs, ko plānotās darbības ietvaros nav paredzēts veikt.

Emisijas lielumi aprēķināti pēc formulas:

$$E_{t/a} = F \times m \times 10^{-3}$$

Kur:

E – emisijas apjoms, tonnas/gadā;

F – emisijas faktors kg uz apstrādātā derīgā materiāla tonnas;

m – apstrādātā derīgā materiāla apjoms gadā, tonnas.

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{\text{Emisija, t/a}}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Emisijas faktori iegūtā materiāla pārstrādei

1.1.3. tabula

Process	PM ₁₀ emisijas faktors ⁽¹⁾ , kg/t	PM _{2,5} emisijas faktors, kg/t
Pagaidu krautņu izveidošana (pirms sijāšanas) + pārvietošana pa tehnoloģisko līniju	0,00055	0,0000825 ⁽²⁾
Drupināšana	0,0012	0,00018 ⁽²⁾
Sijātājs (bezūdens)	0,0043	0,000645 ⁽²⁾
Mazgāšanas (sijāšanas) iekārta	0,00037	0,000025 ⁽²⁾

⁽¹⁾ AP 42, Fifth Edition, Volume I, Chapter 11, Mineral Production Industry sadaļa 11.19.2. Crushed Stone Processing and Pulverized Mineral Processing metodikas tabula Nr. 11.19.2-1

⁽²⁾ PM_{2,5} emisijas faktors aprēķināts, pamatojoties uz PM_{2,5}/PM₁₀ proporciju (0.15), kas ir norādīta derīgo izrakteņu pārkraušanas darbiem ASV Vides aizsardzības aģentūras izstrādātā metodikā "Compilation of Air Pollutant Emission Factors", AP 42, Chapter 13, Miscellaneous Sources, sadaļā 13.2.4. "13.2.4 Aggregate Handling And Storage Piles". Background Document for Revisions to Fine Fraction Ratios Used for AP-42 Fugitive Dust Emission Factors.

Caur sijāšanas - skalošanas iekārtu paredzēts izlaist 130 000 m³ jeb 208 000 t iegūtā smilts un smilts-grants materiāla daudzumu. Iekārtas vidējā ražība –100 t/h. Drupināšanai paredzētais derīgo izrakteņu daudzums nepārsniegs 10% no iegūtā daudzums, t.i. 20800 t/a. Drupināšanas iekārtas vidējā ražība – 100 t/h. Pagaidu krautnes veidošanas stundas, pārvietošanas uz sijāšanas - skalošanas iekārtu darba stundas pieņemtas tādas pašas kā derīgo izrakteņu apstrādes iekārtai.

Aprēķinātie piesārņojošo vielu daudzumi no iegūtā materiāla pārstrādes

1.1.4. tabula

Process	Daudzums, t/a	Darba stundas	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, t/a	PM _{2,5} Aprēķinātā emisija, t/a	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, g/s	PM _{2,5} Aprēķinātā emisija, g/s
Pagaidu krautņu izveidošana (pirms sijāšanas) + pārvietošana pa tehnoloģisko līniju	624000*	2080	0,34320	0,05148	0,04583	0,00688
Drupināšana	20800	208	0,02496	0,00374	0,03333	0,00500
Sijāšana (bezūdens)	208000	2080	0,89440	0,13416	0,11944	0,01792
Mazgāšana (sijāšana)	208000	2080	0,07696	0,00520	0,01028	0,00069

*izbēršana pagaidu kaudzē (208000 t), izbēršana sijāšanas iekārtā (208000 t), pārvietošana pa tehnoloģisko līniju (208000 t).

Sagatavotā materiāla pagaidu uzglabāšanas un pārkraušanas automašīnās izvešanai radīto emisiju novērtējums

Smilts un smilts-grants kravu pārvadājumu periods paredzēts ~250 dienas gadā (darba dienās), dienā no 8:00 – 18:00. Iegūtā derīgā materiāla izvešanas darba laika fonds – 2500 h. Darbības laiks gatavā materiāla uzglabāšanai – 12 mēneši gadā, 24 h/dnn (8760 h/a)

Sagatavotais materiāls tiks uzglabāts tehnoloģiskajā laukumā. Plānots, ka vienlaicīgi uzglabājama daudzums nepārsniegs 80 000 t. Maksimālais krautnes augstums nepārsniegs 8 m.

Lai aprēķinātu daļiņu PM₁₀ un PM_{2,5} daudzumu no sagatavotā materiāla pārkraušanas un uzglabāšanas, izmantoti iepriekš aprēķinātie un izmantotie emisijas faktori:

$$EF_{PM_{10}} = 0,35 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,00016 \text{ kg/t}$$

$$EF_{PM_{2,5}} = 0,053 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,000024 \text{ kg/t}$$

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{\text{Emisija, t/a}}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Aprēķinātie piesārņojošo vielu daudzumi uzskaitīti 1.1.5. tabulā.

Aprēķinātie piesārņojošo vielu daudzumi no materiāla uzglabāšanas un iekraušanas automašīnās

1.1.5. tabula

Process	Pārkrautā/uzglabātā materiāla daudzums, t	Emisijas faktors, kg/t	PM ₁₀ , t/a	PM _{2,5} , t/a	PM ₁₀ , g/s	PM _{2,5} , g/s
Gatavā materiāla uzglabāšana	80 000	PM ₁₀ -0,00016 PM _{2,5} -0,0000254	0,01249	0,00189	0,00040	0,000060
Gatavā materiāla iekraušana automašīnās	208 000	PM ₁₀ -0,00016 PM _{2,5} -0,0000254	0,03247	0,00492	0,00892	0,001351

Piesārņojošo vielu aprēķins no derīgo izrakteņu ieguvē un apstrādē izmantotās tehnikas

Lai aprēķinātu piesārņojošo vielu daudzumu no derīgo izrakteņu ieguvē un apstrādē plānotās izmantotās tehnikas, izmantota EMEP/EEA (*EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2019*) emisiju faktoru datubāzes 1.A.4. sadaļā *Non-road mobile sources and machinery* [3] (tehnikas un bezceļu mobilie avoti) sniegtie emisijas faktori (metodikas [3] tabula 3.6.). Piesārņojošo vielu emisijas daudzums tiek aprēķināts, balstoties uz iepriekš minētās metodikas 3.6. tabulā sniegtajiem emisijas faktoriem (skat. 1.1.6.tabulu) un tehnikas darbības laiku (skat. 1.1.7.tabulu). Izmantotās tehnikas jaudas ir diapazonā no 130 kW līdz 560 kW. Aprēķinos pieņemts, ka izmantotā tehnika nebūs vecāka par 2010. izgatavošanas gadu, līdz ar to uz to attiecināms ES emisijas IV līmeņa standarts (*EU Stage IV emission standards for nonroad diesel engines*).

Emisijas faktori derīgo izrakteņu ieguves tehnikai

1.1.6.tabula

Tehnikas vienība	CO, g/kWh	NO _x (pieņemts kā NO ₂), g/kWh	PM ₁₀ , g/kWh	PM _{2,5} , g/kWh	GOS, g/kWh
Ieguves tehnika (130 – 560 kW)	1,5	0,4	0,015	0,015	0,13

Derīgo izrakteņu ieguvē izmantotās tehnikas veidi un darbības ilgums

1.1.7.tabula

Tehnikas vienība	Tehnikas jauda, kW	Skaitis	Tīrais darba laika fonds, h/a
Buldozers*	136	1	2500
Ekskavators*	143	1	2500
Frontālais iekrāvējs*	224	1	2500
Frontālais iekrāvējs*	224	1	1011
Sijātājs-mazgātājs**	450	1	2080
Drupinātājs**	230	1	208

* darbojas ieguves laukumā. Ieguves ritms ir 80 m³/h (1875 h/a). Papildus laiks pieņemts pārvietojoties pa ieguves vietu, noņemot nederīgo virskārtu, pārvietojot nederīgo virskārtu u.c. Kopā 2500 h/a.

** darbojas tehnoloģiskajā laukumā. Frontālais iekrāvēja ražība – 15 m³ pārkraušana 5-7 minūtes. Aprēķinos pieņemtas 7 minūtes.

Piesārņojošo vielu daudzums aprēķināts pēc formulas (metodikas [3] formula (5)):

$$E = N \times HRS \times P \times (1 + DFA) \times LFA \times EF_{Base}$$

Kur:

E – piesārņojošās vielas daudzums gadā

N – dzinēju (tehnikas vienību) skaits

HRS – darbības stundas

P – dzinēja jauda (kW)

DFA – tehnikas nolietojuma koeficients

LFA – noslodzes koeficients

EF_{Base} – emisijas faktors (g/kWh)

EMEP/EEA metodikas [3] 49.lpp. norādīts – ja trūkst nacionālā līmeņa datu, tad var izmantot Dānijas emisijas faktoru krājumu (Winter&Nielsen, 2006) [4]:
<http://www2.mst.dk/Udgiv/publications/2006/87-7052-085-2/pdf/87-7052-086-0.pdf>

Saskaņā ar šī izpētes ziņojuma [4] 22. un 23.tabulu, slodzes koeficients ekskavatoram ir 0,6, frontālajam iekrāvējam 0,5, buldozeram 0,5. Sijātājam-mazgātājam slodzes koeficients nav norādīts, aprēķinos pieņemts lielākais norādītais – 0,6. Tehnikas nolietojuma koeficients: NO_x – 0,024, GOS – 0,036, CO – 0,101, PM (PM = PM₁₀ = PM_{2,5}) – 0,473.

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{Emisija, t/a}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Derīgo izrakteņu ieguvē un apstrādē izmantotās tehnikas radītās emisijas

1.1.8.tabula

Tehnikas vienība	NO _x		CO		GOS		PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	t/a	t/a	g/s	t/a	g/s
Buldozers	0,05222	0,00774	0,21057	0,03120	0,01717	0,00254	0,00282	0,00042	0,00282	0,00042
Ekskavators	0,06589	0,00976	0,26569	0,03936	0,02167	0,00321	0,00355	0,00053	0,00355	0,00053
Frontālais iekrāvējs*	0,08602	0,01274	0,34682	0,05138	0,02828	0,00419	0,00464	0,00069	0,00464	0,00069
Frontālais iekrāvējs**	0,09276	0,01274	0,37401	0,05138	0,03050	0,00419	0,00500	0,00069	0,00500	0,00069
Sijātājs-mazgātājs	0,23003	0,03072	0,92748	0,12386	0,07564	0,01010	0,01241	0,00166	0,01241	0,00166
Drupinātājs	0,01176	0,01570	0,04740	0,06331	0,00387	0,00516	0,00063	0,00085	0,00063	0,00085

* darbojas ieguves laukumā.

** darbojas tehnoloģiskajā laukumā.

Piesārņojošo vielu aprēķins no derīgā materiāla pārvadāšanas ar kravas automašīnu no ieguves vietas līdz tehnoloģiskajam laukumam.

Neapstrādātā materiāla (līdz 130 000 m³/a jeb 208 000 t/a) pārvadāšanai no ieguves vietas līdz tehnoloģiskajam laukumam, kur paredzēta iegūtā derīgā izrakteņa apstrāde – drupināšana, sijāšana, mazgāšana, plānots izmantot pašizgāzēja automašīnas, kuras kravā var ievieto 10 m³ -13 m³ smilti un smilti-granti (aprēķinos pieņemts sliktākais variants – 10 m³, tādējādi veicot vairāk reisu). Piesārņojošo vielu emisiju rada gan automašīnas dzinēja izplūdes gāzes, gan arī pārvietošanās pa atradnes ceļu. Ieguves sezonas laikā paredzēts veikt līdz 13000 reisiem, vienā reisā veicot līdz 3,6 km (1,8 km turp, 1,8 km atpakaļ), ieguves sezonas laikā veicot 46800 km. Aprēķinos ir pieņemta sliktākā iespējamā situācija, kad ieguve tiek veikta attālākajā sektorā attiecībā pret tehnoloģisko laukumu, kur tiek veikta derīgo izrakteņu apstrāde, uzglabāšana un pārkraušana. Kravas pašizgāzēja darba stundu skaits– 2340 h/a (aprēķinātais vidējais ātrums 20 km/h).

Lai aprēķinātu piesārņojošo vielu daudzumu no pašizgāzēja, kas pārvadās iegūtos derīgo izrakteņus no ieguves vietas līdz apstrādes centram, izmantota EMEP/EEA (*EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2019*) emisiju faktoru datubāzes 1.A.3.b.i, 1.A.3.b.ii, 1.A.3.b.iii, 1.A.3.b.iv sadaļā *Passenger cars, light commercial trucks, heavy-duty vehicles including buses and motor cycles* [7] (pasažieru automašīnas, vieglais komerc transports, smagais transports, ieskaitot autobusus, motocikli), sniegtie emisijas faktori (tabula 3-21 un 3-22). Piesārņojošo vielu emisijas daudzums tiek aprēķināts, balstoties uz iepriekš minētās metodikas [7] tabulās 3-21 un 3-22 sniegtajiem emisijas faktoriem (skat. 1.1.9.tabulu). Pašizgāzēja kravnesība ir diapazonā no 7,5-16 t. Aprēķinos pieņemts, ka izmantotā tehnika nebūs vecāka par 2010. izgatavošanas gadu, līdz ar to uz to attiecināms ES emisijas IV līmeņa standarts (*EU Stage IV emission standards*).

Emisijas faktori derīgo izrakteņu pārvadāšanas tehnikai

1.1.9.tabula

Tehnika	CO, g/km	NO ₂ g/km	PM ₁₀ , g/km	PM _{2,5} , g/km	GOS, g/km
Kravnesība 7,5-16 t	0,071	1,51	0,0161	0,0161	0,008

Derīgo izrakteņu pārvadāšanā izmantotās tehnikas radītās emisijas

1.1.10.tabula

Tehnika	NO _x		CO		GOS		PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s
Kravnesība 7,5-16 t	0,07067	0,00839	0,00332	0,00039	0,00037	0,00004	0,00075	0,00009	0,00075	0,00009

Putekļu emisijas aprēķins no atradnē esošajiem ceļiem

Papildus ir aprēķināta putekļu emisija, ko rada smagās kravas automašīnas, pārvietojoties pa grants pievedceļu no ieguves vietas līdz tehnoloģiskajam laukumam. Ieguves sezonas laikā paredzēts veikt līdz 13000 reisiem, vienā reisā veicot līdz 3,6 km (1,8 km turp, 1,8 km atpakaļ), ieguves sezonas laikā veicot 46800 km. Aprēķinos ir pieņemta sliktākā iespējamā situācija, kad ieguve tiek veikta attālākajā sektorā attiecībā pret tehnoloģisko laukumu, kur tiek veikta derīgo izrakteņu apstrāde, uzglabāšana un pārkraušana. Kravas pašizgāzēja darba stundu skaits– 2340 h/a (aprēķinātais vidējais ātrums 20 km/h). Lai aprēķinātu putekļu emisiju no automašīnu pārvietošanās pa grants ceļiem, izmantots ASV Vides aizsardzības aģentūras AP-42 emisijas faktoru krājums, 13.2.2. sadaļa "Unpaved Roads" [8]. Emisijas faktoru aprēķina saskaņā ar šādu vienādojumu (metodikas [8] formula (1b):

$$E = \frac{k(s/12)^a(S/30)^d}{(M/0,5)^c} - C$$

Kur:

E – emisijas faktors atbilstoši daļiņu izmēram, lb/VMT

k – faktors, kas atkarīgs no daļiņu izmēra, lb/VMT (PM₁₀ – 1,8, PM_{2,5}-0,18)

s – ceļa virsmas smalknes īpatsvars, % (pieņemta vidējā vērtība no metodikas [8] 13.2.2.-1 tabulas smilts un smilts-grants uzglabāšanas vietai – 7,1%)

S – vidējais transportlīdzekļa ātrums, mph (miles per hour). Pieņemts 20 km/h = 12,43 mph

M – ceļa virsmas materiāla mitruma saturs, % (pieņemta vidējā vērtība no metodikas [8] 13.2.2.-3 tabulas – 6,515%)

C – emisijas faktors no dzinēja, bremžu nodiluma un riepu nodiluma (PM₁₀ – 0,00047 lb/VMT, PM_{2,5} – 0,00036 lb/VMT)

a, c, d – konstantes, attiecīgi a=1, c=0,2, d=0,5

Lai pārietu no angļu mērvienību sistēmas uz metrisko SI sistēmu, jāizmanto pārrēķina formula:
 1 lb/VMT = 281,9 g/VKT (VKT – grami uz katru nobraukto km vienam transportlīdzeklim).
 Tādējādi saskaņā ar iepriekš norādītajiem vienādojumiem, aprēķinātais daļiņu PM₁₀ emisijas faktors ir 115,5 g/km un daļiņu PM_{2,5} – 11,5 g/km.

Derīgo izrakteņu pārvešanā izmantotās tehnikas radītā putekļu emisijas no grants ceļiem

1.1.11.tabula

Transportēšanas maršruts	PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s
Ieguves vieta-tehnoloģiskais laukums	5,4054	0,64167	0,5382	0,06389

Piesārņojošo vielu aprēķins no derīgā neapstrādātā materiāla pārvadāšanas ar kravas automašīnu no ieguves vietas līdz reģionālajam autoceļam P114 (izvedot 20 000 m³ neapstrādātā materiāla)

Daļu iegūtā materiāla paredzēts izvest bez apstrādes. Neapstrādātā materiāla daudzums - līdz 20 000 m³/a jeb 32 000 t/a pārvadāšanai no ieguves vietas līdz reģionālajam autoceļam P114. Piesārņojošo vielu emisiju rada gan automašīnas dzinēja izplūdes gāzes, gan arī pārvietošanās pa grants ceļu. Materiāla izvešana notiks ar standarta koplīetošanas satiksmei paredzētām kravas automašīnām, kuru kravnesība 16-32 t. Vienā automašīnā var iekraut 15 m³ derīgo izrakteņu. Ieguves sezonas laikā paredzēts veikt līdz 1333 reisiem, vienā reisā veicot līdz 3,8 km (1,9 km turp, 1,9 km atpakaļ), ieguves sezonas laikā veicot 5065 km. Aprēķinos ir pieņemta sliktākā iespējamā situācija, kad ieguve tiek veikta attālākajā sektorā attiecībā pret izvešanas ceļu. Kravas izvešanas transporta darba stundu skaits – 253 h/a (aprēķinātais vidējais ātrums 20 km/h).

Lai aprēķinātu piesārņojošo vielu daudzumu no pašizgāzēja, kas pārvadās iegūtos derīgo izrakteņus no ieguves vietas līdz apstrādes centram, izmantota EMEP/EEA (*EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2019*) emisiju faktoru datubāzes 1.A.3.b.i, 1.A.3.b.ii, 1.A.3.b.iii, 1.A.3.b.iv sadaļā *Passenger cars, light commercial trucks, heavy-duty vehicles including buses and motor cycles* [7] (pasažieru automašīnas, vieglais komercitransports, smagais transports, ieskaitot autobusus, motocikli), sniegtie emisijas faktori (tabula 3-21 un 3-22). Piesārņojošo vielu emisijas daudzums tiek aprēķināts, balstoties uz iepriekš minētās metodikas [7] tabulās 3-21 un 3-22 sniegtajiem emisijas faktoriem (skat. 1.1.12.tabulu). Pašizgāzēja kravnesība ir diapazonā no 7,5-16 t. Aprēķinos pieņemts, ka izmantotā tehnika nebūs vecāka par 2010. izgatavošanas gadu, līdz ar to uz to attiecināms ES emisijas IV līmeņa standarts (*EU Stage IV emission standards*).

Emisijas faktori derīgo izrakteņu pārvadāšanas tehnikai

1.1.12.tabula

Tehnika	Transportēšanas maršruts	CO, g/km	NO ₂ g/km	PM ₁₀ , g/km	PM _{2,5} , g/km	GOS, g/km
Kravnēsība 7,5-16 t	ieguves vieta – ceļš P114	0,071	1,51	0,0161	0,0161	0,008

Derīgo izrakteņu pārvadāšanā izmantotās tehnikas radītās emisijas

1.1.13.tabula

Tehnika	Transportēšanas maršruts	NOx		CO		GOS		PM ₁₀		PM _{2,5}	
		t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s
Kravnēsība 7,5-16 t	ieguves vieta – ceļš P114	0,0110	0,11528	0,00053	0,00058	0,00005	0,00006	0,00012	0,00013	0,00012	0,00013

Putekļu emisijas aprēķins no grants ceļiem (izvedot 20 000 m³ neapstrādātā materiāla)

Papildus ir aprēķināta putekļu emisija, ko rada smagās kravas automašīnas, pārvietojoties pa grants pievedceļu no ieguves vietas līdz reģionālās nozīmes autoceļam P114. Ieguves sezonas laikā paredzēts veikt līdz 1333 reisiem, vienā reisā veicot līdz 3,8 km (1,9 km turp, 1,9 km atpakaļ), ieguves sezonas laikā veicot 5065 km. Aprēķinos ir pieņemta sliktākā iespējamā situācija, kad ieguve tiek veikta attālākajā sektorā attiecībā pret izvešanas ceļu. Kravas izvešanas transporta darba stundu skaits – 253 h/a (aprēķinātais vidējais ātrums 20 km/h). Lai aprēķinātu putekļu emisiju no automašīnu pārvietošanās pa grants ceļiem, izmantots ASV Vides aizsardzības aģentūras AP-42 emisijas faktoru krājums, 13.2.2. sadaļa "Unpaved Roads" [8]. Emisijas faktoru aprēķina saskaņā ar šādu vienādojumu (metodikas [8] formula (1b)):

$$E = \frac{k(s/12)^a (S/30)^d}{(M/0,5)^c} - C$$

Kur:

E – emisijas faktors atbilstoši daļiņu izmēram, lb/VMT

k – faktors, kas atkarīgs no daļiņu izmēra, lb/VMT (PM₁₀ – 1,8, PM_{2,5} – 0,18)

s – ceļa virsmas smalknes īpatsvars, % (pieņemta vidējā vērtība no metodikas [8] 13.2.2.-1 tabulas smilts un smilts-grants uzglabāšanas vietai – 7,1%)

S – vidējais transportlīdzekļa ātrums, mph (miles per hour). Pieņemts 20 km/h = 12,43 mph

M – ceļa virsmas materiāla mitruma saturs, % (pieņemta vidējā vērtība no metodikas [8] 13.2.2.-3 tabulas – 6,515%)

C – emisijas faktors no dzinēja, bremžu nodiluma un riepu nodiluma (PM₁₀ – 0,00047 lb/VMT, PM_{2,5} – 0,00036 lb/VMT)

a, c, d – konstantes, attiecīgi a=1, c=0,2, d=0,5

Lai pārietu no angļu mērvienību sistēmas uz metrisko SI sistēmu, jāizmanto pārrēķina formula: 1 lb/VMT = 281,9 g/VKT (VKT – grami uz katru nobraukto km vienam transportlīdzeklim). Tādējādi saskaņā ar iepriekš norādītajiem vienādojumiem, aprēķinātais daļiņu PM₁₀ emisijas faktors ir 115,5 g/km un daļiņu PM_{2,5} – 11,5 g/km.

Derīgo izrakteņu pārvešanā izmantotās tehnikas radītā putekļu emisijas no grants ceļiem

1.1.14.tabula

Transportēšanas maršruts	PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s
ieguves vieta – ceļš P114	0,5851	0,6424	0,0581	0,0637

Emisijas aprēķins no autotransporta pārvietošanās gatavā materiāla izvešanas laikā no tehnoloģiskā laukuma līdz reģionālajam autoceļam P114 (130 000 m³ jeb 208 000 t)

Smilts un smilts-grants kravu pārvadājumu periods paredzēts ~250 dienas gadā (darba dienās), dienā no 8:00 – 18:00.

Materiāla izvešana notiks ar standarta koplietošanas satiksmei paredzētām kravas automašīnām, kuru kravnesība 16-32 t. Gada laikā plānoti 8667 reisi pieņemot, ka vienā automašīnā var iekraut 15 m³ derīgo izrakteņu. Gada laikā plānots izvest 130 000 m³ apstrādātā derīgā izrakteņa. Izvešanas maršruts – pa vienīgo pievedceļu līdz reģionālās nozīmes autoceļam P114 Ilmāja – Priekule – Lietuvas robeža Priekules virzienā. Pārvietošanās attālums no derīgo izrakteņu apstrādes centra (tehnoloģiskā laukuma) pa lokālo izvešanas ceļu līdz ceļam P114 – 0,6 km (kopā turp-atpakaļ – 1,2 km). Gada laikā pa šo pievedceļu tiek nobraukti 10400 km. Stundas – 520 (pieņemot vidējo ātrumu 20 km/h)

Lai aprēķinātu piesārņojošo vielu daudzumu no apstrādātā materiāla transportēšanas/izvešanas, izmantota EMEP/EEA (*EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2019*) emisiju faktoru datubāzes 1.A.3.b.i, 1.A.3.b.ii, 1.A.3.b.iii, 1.A.3.b.iv sadaļā *Passenger cars, light commercial trucks, heavy-duty vehicles including buses and motor cycles* [7] (pasažieru automašīnas, vieglais komerc transports, smagais transports, ieskaitot autobusus, motocikli), sniegtie emisijas faktori (tabula 3-21 un 3-22). Piesārņojošo vielu emisijas daudzums tiek aprēķināts, balstoties uz iepriekš minētās metodikas [7] tabulās 3-21 un 3-22 sniegtajiem emisijas faktoriem (skat. 1.1.15. tabulu). Kravas automašīnu kravnesība būs 16-32 t. Aprēķinos pieņemts, ka izmantotā tehnika nebūs vecāka par 2010. izgatavošanas gadu, līdz ar to uz to attiecināms ES emisijas IV līmeņa standarts (*EU Stage IV emission standards*).

Emisijas faktori derīgo izrakteņu pārvadāšanas tehnikai

1.1.15.tabula

Tehnikas vienība	CO, g/km	NO ₂ g/km	PM ₁₀ , g/km	PM _{2,5} , g/km	GOS, g/km
Kravnesība >32 t	0,105	2,18	0,0239	0,0239	0,01

Derīgo izrakteņu izvešanā izmantotās tehnikas radītās emisijas

1.1.16.tabula

Transportēšanas maršruts	NOx		CO		GOS		PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s
Tehnoloģiskais laukums – lokālais izvešanas ceļš	0,0227	0,01211	0,00109	0,00058	0,00010	0,00006	0,00025	0,00013	0,00025	0,00013

Papildus ir aprēķināta putekļu emisija, ko rada smagās kravas automašīnas, pārvietojoties pa grants pievedceļu no tehnoloģiskā laukuma līdz reģionālās nozīmes ceļam P114. Lai aprēķinātu putekļu emisiju no automašīnu pārvietošanās pa grants ceļiem, izmantots ASV Vides aizsardzības aģentūras AP-42 emisijas faktoru krājums, 13.2.2. sadaļa "Unpaved Roads" [8]. Emisijas faktoru aprēķina saskaņā ar šādu vienādojumu (metodikas [8] formula (1b)):

$$E = \frac{k(s/12)^a (S/30)^d}{(M/0,5)^c} - C$$

Kur:

E – emisijas faktors atbilstoši daļiņu izmēram, lb/VMT

k – faktors, kas atkarīgs no daļiņu izmēra, lb/VMT (PM₁₀ – 1,8, PM_{2,5} – 0,18)

s – ceļa virsmas smalknes īpatsvars, % (pieņemta vidējā vērtība no metodikas [8] 13.2.2.-1 tabulas smilts un smilts-grants uzglabāšanas vietai – 7,1%)

S – vidējais transportlīdzekļa ātrums, mph (miles per hour). Pieņemts 20 km/h = 12,43 mph
M – ceļa virsmas materiāla mitruma saturs, % (pieņemta vidējā vērtība no metodikas [8] 13.2.2.-3 tabulas – 6,515%)
C – emisijas faktors no dzinēja, bremžu nodiluma un riepu nodiluma (PM₁₀ – 0,00047 lb/VMT, PM_{2,5} – 0,00036 lb/VMT)
a, c, d – konstantes, attiecīgi a=1, c=0,2, d=0,5

Lai pārietu no angļu mērvienību sistēmas uz metrisko SI sistēmu, jāizmanto pārrēķina formula:
1 lb/VMT = 281,9 g/VKT (VKT – grami uz katru nobraukto km vienam transportlīdzeklim).
Tādējādi saskaņā ar iepriekš norādītajiem vienādojumiem, aprēķinātais daļiņu PM₁₀ emisijas faktors ir 115,5 g/km un daļiņu PM_{2,5} – 11,5 g/km.

Derīgo izkrakteņu izvešanā izmantotās tehnikas radītā putekļu emisijas no grants ceļiem

1.1.17.tabula

Transportēšanas maršruts	PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s
Tehnoloģiskais laukums – lokālais izvešanas ceļš	1,2013	0,6417	0,1192	0,0637

Emisijas aprēķins no autotransporta pārvietošanās gatavā materiāla izvešanas laikā pa reģionālo autoceļu P114 (150 000 m³ jeb 240 000 t)

Smilts un smilts-grants kravu pārvadājumu periods paredzēts ~250 dienas gadā (darba dienās), dienā no 8:00 – 18:00. Materiāla izvešana notiks ar standarta koplietošanas satiksmei paredzētām kravas automašīnām, kuru kravnesība 16-32 t. Gada laikā plānoti 10000 reisi pieņemot, ka vienā automašīnā var iekraut 15 m³ derīgo izkrakteņu. Gada laikā plānots izvest 150 000 m³ apstrādātā derīgā izkrakteņa. Izvešanas maršruts P114 Ilmāja – Priekule – Lietuvas robeža Priekules virzienā. Emisijas aprēķinos pieņemtais pārvietošanās attālums 3,2 km (kopā turp-atpakaļ – 6,4 km). Gada laikā pa šo ceļu tiek nobraukti 64000 km. Stundas – 800 (pieņemot vidējo ātrumu 80 km/h). Ceļš ir klāts ar cieto segumu, tādējādi emisiju radīs tikai automašīnu dūmgāzes.

Lai aprēķinātu piesārņojošo vielu daudzumu no apstrādātā materiāla transportēšanas/izvešanas, izmantota EMEP/EEA (*EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2019*) emisiju faktoru datubāzes 1.A.3.b.i, 1.A.3.b.ii, 1.A.3.b.iii, 1.A.3.b.iv sadaļā *Passenger cars, light commercial trucks, heavy-duty vehicles including buses and motor cycles* [7] (pasažieru automašīnas, vieglais komerc transports, smagais transports, ieskaitot autobusus, motocikli), sniegtie emisijas faktori (tabula 3-21 un 3-22). Piesārņojošo vielu emisijas daudzums tiek aprēķināts, balstoties uz iepriekš minētās metodikas [7] tabulās 3-21 un 3-22 sniegtajiem emisijas faktoriem (skat. 1.1.18. tabulu). Kravas automašīnu kravnesība būs 16-32 t. Aprēķinos pieņemts, ka izmantotā tehnika nebūs vecāka par 2010. izgatavošanas gadu, līdz ar to uz to attiecināms ES emisijas IV līmeņa standarts (*EU Stage IV emission standards*).

Emisijas faktori derīgo izkrakteņu pārvadāšanas tehnikai

1.1.18.tabula

Tehnikas vienība	CO, g/km	NO ₂ g/km	PM ₁₀ , g/km	PM _{2,5} , g/km	GOS, g/km
Kravnesība >32 t	0,105	2,18	0,0239	0,0239	0,01

Derīgo izkrakteņu izvešanā izmantotās tehnikas radītās emisijas

1.1.19.tabula

Transportēšanas maršruts	NOx	CO	GOS	PM ₁₀	PM _{2,5}

	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s
Reģionālais autoceļš P114	0,1395	0,04844	0,00672	0,00233	0,00064	0,00022	0,00153	0,00053	0,00153	0,00053

Emisijas aprēķins no dīzeļdegvielas uzpildīšanas bākās

Dīzeļdegviela derīgo izkrakteņu ieguvē un apstrādē izmantotās tehnikas darbināšanai uz vietas uzglabāta netiks. Tā tiks pievesta klāt un tehnikas vienību bākās tehnoloģiskajā laukumā. Gada laikā plānots uzpildīt līdz 85 t jeb 100 m³ dīzeļdegvielas.

Lai novērtētu gaistošo organisko savienojumu emisijas no degvielas uzpildīšanas, izmantota EMEP/EEA 2019.gada vadlīniju 1.B.2av sadaļā "Distribution of oil products 2019" [5] sniegtā metodika. Šī metodika ir paredzēta piesārņojošo vielu emisiju aprēķināšanai degvielas uzpildes stacijām, ieskaitot emisijas no degvielas uzglabāšanas, rezervuāru uzpildīšanas, uzglabāšanas rezervuāru "elpošanas", automašīnu uzpildīšanas un pilēšanas vai sūcēm.

Emisijas aprēķina, izmantojot zemāk norādīto formulu, informāciju par degvielas patēriņu un emisijas faktoros (skat. zemāk esošo tabulu):

$$E = AR \times EF,$$

Kur

E – emisijas apjoms;

AR – darbības jauda (degvielas apjoms gadā);

EF – emisijas faktors (g/m³ apgrozījums/kPa TVP).

Savukārt TVP aprēķina, izmantojot formulu:

$$TVP = RVP \times 10^{A+T+B}$$

Kur:

RVP – produkta Reida tvaika spiediens, kPa (dīzeļdegviela – 0,15168 kPa), metodikas [6] tabula 7.1-2.

T – gada vidējā temperatūra, pie kuras notiek degvielas uzpilde (8,20 °C – LVĢMC 2021.gada Liepājas NS meteoroloģiskais fails)

$$A = 0,000007047 \times RVP + 0,0132$$

$$B = 0,0002311 \times RVP - 0,5236$$

Gaistošo organisko savienojumu emisijas faktori un aprēķinātie emisijas apjomi

1.1.20.tabula

Darbība	Emisijas faktors, g/m ³ apgrozījuma/kPa TVP	Emisijas apjoms, t/a
Transportlīdzekļu uzpildīšana	37	0,00022
Pilēšana	2	0,00001

Emisija (0,00023 t/a) no dīzeļdegvielas uzpildīšanas uzskatāma kā nenožīmīga un turpmākajā izvērtējumā netiek ņemta vērā.

Piesārņojošo vielu izmešu aprēķinu rezultātu apkopojums

1.1.21.tabula

Emisijas avots <i>Aermod</i> programā	Emisijas avota raksturojums	Process/darba stundas	Piesārņojošās vielas	Emisija, t/a	Emisija, g/s
IVN_1_1 IVN_1_1_1 IVN_1_2 IVN_1_3 IVN_1_4	Ieguves laukums (platība 20000 m ²) IVN_1_1 (nederīgā materiāla noņemšana, pārvietošana, izmantošana rekultivācijā) IVN_1_1_1 (dūmgāzes no ieguves tehnikas) IVN_1_2 (derīgā materiāla ieguve, izbēršana kaudzē vai pašizgāzējā pārvešanai uz tehn.laukumu) IVN_1_3 (derīgā neapstrādātā materiāla pārkraušana kravas auto izvešanai) IVN_1_4 (derīgā neapstrādātā materiāla uzglabāšana)	IVN_1_1 (160 h/a) IVN_1_1_1 (2500 h/a) IVN_1_2 (2340 h/a) IVN_1_3 (312 h/a) IVN_1_4 (8760 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	0,0984	0,0247
			Daļiņas PM _{2,5}	0,0274	0,0051
			Oglekļa oksīds	1,0974	0,1219
			Slāpekļa dioksīds	0,2722	0,0302
			GOS	0,0895	0,0099
IVN_2	Transportēšanas maršruts no ieguves laukuma līdz tehnoloģiskajam laukumam 1,8 km+1,8 km = 3,6 km (dūmgāzes no pašizgāzēja un putekļi no ceļu virsmas, pārvedot derīgo materiālu no ieguves vietas līdz apstrādes centram)	IVN_2 (2340 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	5,4062	0,6418
			Daļiņas PM _{2,5}	0,5390	0,0640
			Oglekļa oksīds	0,0033	0,0004
			Slāpekļa dioksīds	0,0707	0,0084
			GOS	0,0004	0,000044
IVN_3_1 IVN_3_2 IVN_3_3 IVN_3_4	Tehnoloģiskais laukums (platība 50000 m ²) IVN_3_1 (putekļi no pagaidu krautņu veidošana, sijāšana -mazgāšana, dūmgāzes no tehnikas) IVN_3_2 (putekļi no drupinātāja, dūmgāzes no tehnikas) IVN_3_3 (putekļi no apstrādātā materiāla kraušanas automašīnās) IVN_3_3 (putekļi no derīgā materiāla uzglabāšanas kaudzēm)	IVN_3_1 (2080 h/a) IVN_3_2 (208 h/a) IVN_3_3 (1011 h/a) IVN_3_4 (8760 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	1,4025	0,2214
			Daļiņas PM _{2,5}	0,2194	0,0351
			Oglekļa oksīds	1,3489	0,2386
			Slāpekļa dioksīds	0,3345	0,05916
			GOS	0,1100	0,01429
IVN_4	Transportēšanas maršruts no tehnoloģiskā laukuma pa lokālo izvešanas ceļu līdz P114 (0,6 km +0,6 km =1,2 km) (dūmgāzes no kravas auto un putekļi no ceļu virsmas, apstrādāto derīgo materiālu no tehnoloģiskā laukuma līdz reģionālajam ceļam P114)	IVN_4 (520 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	1,2016	0,6419
			Daļiņas PM _{2,5}	0,1195	0,0638
			Oglekļa oksīds	0,0011	0,00058
			Slāpekļa dioksīds	0,0227	0,0121
			GOS	0,00010	0,000056
IVN_5	Transportēšanas maršruts no ieguves vietas pa lokālo izvešanas ceļu līdz P114 (1,9 km + 1,9 km =3,8 km) (dūmgāzes no kravas auto un putekļi no ceļu virsmas, neapstrādāto derīgo materiālu no ieguves laukuma līdz reģionālajam ceļam P114)	IVN_5 (253 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	0,5852	0,6425
			Daļiņas PM _{2,5}	0,0582	0,0639
			Oglekļa oksīds	0,0005	0,00058
			Slāpekļa dioksīds	0,0110	0,1153
			GOS	0,00005	0,00006
IVN_6	Transportēšanas maršruts pa reģionālo ceļu P114 Priekules virzienā	IVN_6 (800 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	0,0015	0,0005
			Daļiņas PM _{2,5}	0,0015	0,0005
			Oglekļa oksīds	0,0067	0,0023
			Slāpekļa dioksīds	0,1395	0,0484
			GOS	0,00064	0,00022

1.2. Piesārņojošo vielu emisiju novērtējums atradnes "Jekstes" teritorijā

Pieņēmumi emisijas daudzuma aprēķinos.

Emisijas daudzuma aprēķini no blakus esošajām atradnēm nepieciešami fona izkliedes aprēķinu veikšanai (LVĢMC datu bāzē 2-Gaiss nav jāsniedz informācija par emisiju no derīgo izrakteņu ieguves un apstrādes, tādējādi emisija no šīs darbības neatspoguļojas LVĢMC sagatavotajos datos par esošo fona piesārņojumu). Saskaņā ar Ministru kabineta 02.04.2013. noteikumu Nr.182 "Noteikumi par stacionāru piesārņojuma avotu emisijas limita projektu izstrādi" 5.pielikuma 1.1.punktu piesārņojošās vielas fona koncentrācijas raksturo gada vidējās koncentrācijas piesārņojošās darbības iespējamā ietekmes zonā. Apkārt esošo atradņu radītais piesārņojums ir novērtēts (modelēts) kā gada vidējās koncentrācijas. Aprēķinot piesārņojošo vielu emisiju gaisā smilts-grants ieguves procesā, tiek pieņemts maksimālais derīgo izrakteņu ieguves apjoms - 40 000 m³ jeb 64 000 t derīgo izrakteņu gadā. Objektā tiek veikta tikai sausā sijāšana. Emisijas aprēķinos pieņemts, ka caur sijātāju izlaiž 50% iegūto derīgo izrakteņu - 20 000 m³ jeb 32000 t. Pārējos 50% izved bez apstrādes. Darba laika fonds visām darbībām pieņemts 654 h/a (ieguve, apstrāde, kraušana) no maija līdz septembrim, 6 stundas darba dienās. Derīgā materiāla uzglabāšana – 8760 h/a. Tā kā piesārņojošo vielu koncentrācijas tiek modelētas kā gada vidējās koncentrācijas, nav būtiski novērtēt stundas vai diennakts maksimālās koncentrācijas.

Piesārņojošo vielu emisiju novērtējums no smilts-grants ieguves procesa

Pirms derīgā materiāla ieguves uzsākšanas tiks noņemta nederīgā virskārta – 1000 m³ jeb 1600 t. Virskārtas apjoms tiek aplēsts sekojoši – viena gada laikā plānots izstrādāt līdz 5000 m² teritorijas, nederīgās virskārtas vidējais biezums pieņemts tāds pats kā IVN objektu pases datos – 0.20 m. Virskārta tiks izmantota rekultivācijā. Neapstrādātā materiāla pārvadāšana nav paredzēta, jo teritorija ir neliela un materiāla apstrāde notiks turpat ieguves vietā. "Jekstēs" notiek tikai sausā sijāšana pa frakcijām. Drupināšana netiek veikta. Atradnes izstrādātājs – A/S "Latvijas valsts meži".

Materiāla izbēršanas emisijas faktora aprēķins veikts pēc AP 42, Fifth Edition, Volume I, Chapter 13, "Aggregate Handling and Storage Piles", sadaļa 13.2.4. [1]

$$EF_i = k \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{U}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{M}{2}\right)^{1,4}}$$

Kur

EF_i - Emisijas erozijas faktors krautnēm (kg/t)

k – daļiņu izmēra reizinātājs

U - Vidējais vēja ātrums, (m/s)

M- (ieža mitruma koeficients)

Emisijas faktora krautnēm parametri un to lielumi sniegti 1.2.1. tabulā.

Emisijas faktora krautnēm parametri un to lielumi

1.2.1.tabula

Parametrs	Vērtība
K (PM _{2.5}) - daļiņu izmēra reizinātājs	0.053
K (PM ₁₀) - daļiņu izmēra reizinātājs	0.35
U – gada vidējais vēja ātrums pēc LVĢMC Liepājas meteoroloģisko novērojumu stacijas datiem par 2021. gadu	3.37 m/s
M - ieža mitruma koeficients (koeficients no iepriekš minētās metodikas [1], vidējais rādītājs no tabulas 13.2.4-1.)	7,4%

Emisijas faktora aprēķins pārkraušanai, uzglabāšanai, pārvietošanai, ieguvei:

$$EF_{PM_{10}} = 0,35 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,00016 \text{ kg/t}$$

$$EF_{PM_{2,5}} = 0,053 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,000024 \text{ kg/t}$$

Putekļu emisiju no materiāla pārkraušanas aprēķina pēc formulas:

$$E_{t/a} = EF \times m \times 10^{-3}$$

Kur:

$E_{t/a}$ – aprēķinātais emisijas daudzums, t/a

EF – Emisijas faktors (kg/t)

m – pārkraujamā materiāla daudzums, t

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{\text{Emisija, t/a}}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Aprēķinātais emisijas faktors raksturo darbības, kas saistītas ar visiem mehāniskajiem procesiem – ieguvi ar ekskavatoru, pārbēršanu un iekraušanu. Kopējās emisijas no derīgo izrakteņu ieguves, pārvietošanas un izbēršanas atspoguļotas 1.2.2.tabulā.

Derīgo izrakteņu ieguves procesā radītās emisijas

1.2.2.tabula

Process	Daudzums, t/a	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, t/a	PM _{2,5} Aprēķinātā emisija, t/a	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, g/s	PM _{2,5} Aprēķinātā emisija, g/s
Nederīgā materiāla noņemšana	1600	0,00025	0,00004	0,00011	0,00002
Nederīgā materiāla pārvietošana	1600	0,00025	0,00004	0,00011	0,00002
Nederīgā materiāla izmantošana reaktivācijai	1600	0,00025	0,00004	0,00011	0,00002
Derīgā materiāla ieguve ar ekskavatoru	64000	0,00999	0,00151	0,00424	0,00064
Derīgā materiāla kraušana kaudzēs	64000	0,00999	0,00151	0,00424	0,00064

Derīgo izrakteņu apstrādes procesā radušos piesārņojošo vielu emisiju novērtējums

Iegūtā derīgā materiāla apstrāde un uzglabāšana tiks veikta turpat ieguves laukumā. Piesārņojošo vielu emisijas aprēķinam no iegūtā derīgā materiāla pārstrādes procesiem (sijāšana, pārvietošana, kraušana) izmantota AP 42, Fifth Edition, Volume I, Chapter 11, Mineral Production Industry sadaļā 11.19.2. Crushed Stone Processing and Pulverized Mineral Processing [2] metodikas tabulā Nr. 11.19.2-1 sniegtie PM_{2,5} un PM₁₀ emisiju faktori. Emisijas faktori pārstrādes procesiem sniegti 1.2.3.tabulā, aprēķinātais emisijas daudzums – 1.1.4.tabulā. Izvēlēta metodika pamatojas uz apsvērumu, ka citā AP 42 sadaļā 11.19.1 Sand And Gravel Processing, kas pēc nosaukuma teorētiski būtu piemērotāka plānotajam smilšu ieguves un apstrādes procesam, emisijas faktori ir doti smilšu žāvēšanai rotācijas krāsnīs, ko plānotās darbības ietvaros nav paredzēts veikt.

Emisijas lielumi aprēķināti pēc formulas:

$$E_{t/a} = F \times m \times 10^{-3}$$

Kur:

E – emisijas apjoms, tonnas/gadā;

F – emisijas faktors kg uz apstrādātā derīgā materiāla tonnas;

m – apstrādātā derīgā materiāla apjoms gadā, tonnas.

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{\text{Emisija, t/a}}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Emisijas faktori iegūtā materiāla pārstrādei

1.2.3. tabula

Process	PM ₁₀ emisijas faktors ⁽¹⁾ , kg/t	PM _{2,5} emisijas faktors, kg/t
Pagaidu krautņu izveidošana (pirms sijāšanas) + pārvietošana pa tehnoloģisko līniju	0,00055	0,0000825 ⁽²⁾
Sijātājs (bezūdens)	0,0043	0,000645 ⁽²⁾

⁽¹⁾ AP 42, Fifth Edition, Volume I, Chapter 11, Mineral Production Industry sadaļa 11.19.2. Crushed Stone Processing and Pulverized Mineral Processing metodikas tabula Nr. 11.19.2-1

⁽²⁾ PM_{2,5} emisijas faktors aprēķināts, pamatojoties uz PM_{2,5}/PM₁₀ proporciju (0.15), kas ir norādīta derīgo izkrāpju pārkraušanas darbiem ASV Vides aizsardzības aģentūras izstrādātā metodikā "Compilation of Air Pollutant Emission Factors", AP 42, Chapter 13, Miscellaneous Sources, sadaļā 13.2.4. "13.2.4 Aggregate Handling And Storage Piles". Background Document for Revisions to Fine Fraction Ratios Used for AP-42 Fugitive Dust Emission Factors.

Aprēķinātie piesārņojošo vielu daudzumi no iegūtā materiāla pārstrādes

1.2.4. tabula

Process	Daudzums, t/a	Darba stundas	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, t/a	PM _{2,5} Aprēķinātā emisija, t/a	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, g/s	PM _{2,5} Aprēķinātā emisija, g/s
Pagaidu krautņu izveidošana (pirms sijāšanas) + pārvietošana pa tehnoloģisko līniju	128000*	654	0,07040	0,01056	0,02990	0,00449
Sijāšana (bezūdens)	32000	654	0,13760	0,02064	0,05844	0,00877

*izbēršana pagaidu kaudzē (32000 t), izbēršana sijāšanas iekārtā (32000 t), pārvietošana pa tehnoloģisko līniju (32000 t), izbēršana pēcstrādes kaudzē (32000 t).

Sagatavotā materiāla pagaidu uzglabāšanas un pārkraušanas automašīnās izvešanai radīto emisiju novērtējums

Smilts un smilts-grants kravu pārvadājumu periods paredzēts ~109 dienas gadā (darba dienās) no maija līdz septembrim, dienā no 9:00 – 15:00. Iegūtā derīgā materiāla izvešanas darba laika fonds – 654 h. Darbības laiks gatavā materiāla uzglabāšanai – 12 mēneši gadā, 24 h/dnn (8760 h/a)

Sagatavotais materiāls tiks uzglabāts tehnoloģiskajā laukumā. Plānots, ka vienlaicīgi uzglabājams daudzums nepārsniegs 64 000 t. Maksimālais krautnes augstums nepārsniegs 8 m.

Lai aprēķinātu daļiņu PM₁₀ un PM_{2,5} daudzumu no sagatavotā materiāla pārkraušanas un uzglabāšanas, izmantoti iepriekš aprēķinātie un izmantotie emisijas faktori:

$$EF_{PM_{10}} = 0,35 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,00016 \text{ kg/t}$$

$$EF_{PM_{2,5}} = 0,053 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,000024 \text{ kg/t}$$

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{\text{Emisija, t/a}}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Aprēķinātie piesārņojošo vielu daudzumi uzskaitīti 1.2.5. tabulā.

Aprēķinātie piesārņojošo vielu daudzumi no materiāla uzglabāšanas un iekraušanas automašīnās

1.2.5. tabula

Process	Pārkrautā/uzglabātā materiāla daudzums, t	Emisijas faktors, kg/t	PM ₁₀ , t/a	PM _{2,5} , t/a	PM ₁₀ , g/s	PM _{2,5} , g/s
Gatavā materiāla uzglabāšana	64 000	PM ₁₀ -0,00016 PM _{2,5} -0,000024	0,00999	0,00151	0,00032	0,000048
Gatavā materiāla iekraušana automašīnās	64 000	PM ₁₀ -0,00016 PM _{2,5} -0,000024	0,00999	0,00151	0,00424	0,000643

Piesārņojošo vielu aprēķins no derīgo izrakteņu ieguvē un apstrādē izmantotās tehnikas

Lai aprēķinātu piesārņojošo vielu daudzumu no derīgo izrakteņu ieguvē un apstrādē plānotās izmantotās tehnikas, izmantota EMEP/EEA (*EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2019*) emisiju faktoru datubāzes 1.A.4. sadaļā *Non-road mobile sources and machinery* [3] (tehnikas un bezceļu mobilie avoti) sniegtie emisijas faktori (metodikas [3] tabula 3.6.). Piesārņojošo vielu emisijas daudzums tiek aprēķināts, balstoties uz iepriekš minētās metodikas 3.6. tabulā sniegtajiem emisijas faktoriem (skat. 1.2.6.tabulu) un tehnikas darbības laiku (skat. 1.2.7.tabulu). Izmantotās tehnikas jaudas ir diapazonā no 130 kW līdz 560 kW. Aprēķinos pieņemts, ka izmantotā tehnika nebūs vecāka par 2010. izgatavošanas gadu, līdz ar to uz to attiecināms ES emisijas IV līmeņa standarts (*EU Stage IV emission standards for nonroad diesel engines*).

Emisijas faktori derīgo izrakteņu ieguves tehnikai

1.2.6.tabula

Tehnikas vienība	CO, g/kWh	NO _x (pieņemts kā NO ₂), g/kWh	PM ₁₀ , g/kWh	PM _{2,5} , g/kWh	GOS, g/kWh
Ieguves tehnika (130 – 560 kW)	1,5	0,4	0,015	0,015	0,13

Derīgo izrakteņu ieguvē izmantotās tehnikas veidi un darbības ilgums

1.2.7.tabula

Tehnikas vienība	Tehnikas jauda, kW	Skaits	Tīrais darba laika fonds, h/a
Buldozers	136	1	654
Ekskavators	143	1	654
Frontālais iekrāvējs	224	1	654
Sijātājs	450	1	654

Piesārņojošo vielu daudzums aprēķināts pēc formulas (metodikas [3] formula (5)):

$$E = N \times HRS \times P \times (1 + DFA) \times LFA \times EF_{Base}$$

Kur:

E – piesārņojošās vielas daudzums gadā

N – dzinēju (tehnikas vienību) skaits

HRS – darbības stundas

P – dzinēja jauda (kW)

DFA – tehnikas nolietojuma koeficients

LFA – noslodzes koeficients

EF_{Base} – emisijas faktors (g/kWh)

EMEP/EEA metodikas [3] 49.lpp. norādīts – ja trūkst nacionālā līmeņa datu, tad var izmantot Dānijas emisijas faktoru krājumu (Winter&Nielsen, 2006) [4]:
<http://www2.mst.dk/Udgiv/publications/2006/87-7052-085-2/pdf/87-7052-086-0.pdf>

Saskaņā ar šī izpētes ziņojuma [4] 22. un 23.tabulu, slodzes koeficients ekskavatoram ir 0,6, frontālajam iekrāvējam 0,5, buldozeram 0,5. Sijātājam slodzes koeficients nav norādīts, aprēķinos pieņemts lielākais norādītais – 0,6. Tehnikas nolietojuma koeficients: NO_x – 0,024, GOS – 0,036, CO – 0,101, PM (PM = PM₁₀ = PM_{2,5}) – 0,473.

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{Emisija, t/a}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Derīgo izrakteņu ieguvē un apstrādē izmantotās tehnikas radītās emisijas

1.2.8.tabula

Tehnikas vienība	NO _x		CO		GOS		PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	t/a	t/a	g/s	t/a	g/s
Buldozers	0,01822	0,00774	0,07345	0,03120	0,00599	0,00254	0,00098	0,00042	0,00098	0,00042
Ekskavators	0,02298	0,00976	0,09267	0,03936	0,00756	0,00321	0,00124	0,00053	0,00124	0,00053
Frontālais iekrāvējs	0,03000	0,01274	0,12097	0,05138	0,00987	0,00419	0,00162	0,00069	0,00162	0,00069
Sijātājs	0,07233	0,03072	0,29162	0,12386	0,02378	0,01010	0,00390	0,00166	0,00390	0,00166

Emisijas aprēķins no autotransporta pārvietošanās gatavā materiāla izvešanas laikā

Gatavā materiāla transportēšana (piegādāšana pasūtītājam) smagajās kravas automašīnās, kopā 654 h gadā, koncentrētas 5 mēnešos gadā no maija līdz septembrim, darba dienās.

Materiāla izvešana notiks ar standarta koplietošanas satiksmei paredzētām kravas automašīnām, kuru kravnesība 16-32 t. Gada laikā plānoti 2667 reisi pieņemot, ka vienā automašīnā var iekraut 15 m³ derīgo izrakteņu. Gada laikā plānots izvest 40 000 m³ smilts un smilts-grants maisījuma. Izvešanas maršruts – pa vienīgo pievedceļu līdz reģionālās nozīmes autoceļam P114 Priekules virzienā. Pārvietošanās attālums no derīgo izrakteņu ieguves vietas "Jekstes" pa lokālo izvešanas ceļu – 1,5 km (kopā turp-atpakaļ – 3 km). Gada laikā pa šo pievedceļu tiek nobraukti 8001 km. Laiks, kas tiek patērēts šī ceļa posma braukšanai – 654 h.

Lai aprēķinātu piesārņojošo vielu daudzumu no apstrādātā materiāla transportēšanas/izvešanas, izmantota EMEP/EEA (EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2019) emisiju faktoru datubāzes 1.A.3.b.i, 1.A.3.b.ii, 1.A.3.b.iii, 1.A.3.b.iv sadaļā

Passenger cars, light commercial trucks, heavy-duty vehicles including buses and motor cycles [7] (pasažieru automašīnas, vieglais komerc transports, smagais transports, ieskaitot autobusus, motocikli), sniegtie emisijas faktori (tabula 3-21 un 3-22). Piesārņojošo vielu emisijas daudzums tiek aprēķināts, balstoties uz iepriekš minētās metodikas [7] tabulās 3-21 un 3-22 sniegtajiem emisijas faktoriem (skat. 1.2.9. tabulu). Kravas automašīnu kravnesība būs 16-32 t. Aprēķinos pieņemts, ka izmantotā tehnika nebūs vecāka par 2010. izgatavošanas gadu, līdz ar to uz to attiecināms ES emisijas IV līmeņa standarts (*EU Stage IV emission standards*).

Emisijas faktori derīgo izrakteņu pārvadāšanas tehnikai

1.2.9.tabula

Tehnikas vienība	CO, g/km	NO ₂ g/km	PM ₁₀ , g/km	PM _{2,5} , g/km	GOS, g/km
Kravnesība >32 t	0,105	2,18	0,0239	0,0239	0,01

Derīgo izrakteņu izvešanā izmantotās tehnikas radītās emisijas

1.2.10.tabula

Transportēšanas maršruts	NO _x		CO		GOS		PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s
Ieguves laukums /tehnoloģiskais laukums – lokālais izvešanas ceļš līdz P114	0,0174	0,00741	0,00084	0,00036	0,00008	0,00003	0,00019	0,00008	0,00019	0,00008

Papildus ir aprēķināta putekļu emisija, ko rada smagās kravas automašīnas, pārvietojoties pa grants pievedceļu no ieguves vietas/tehnoloģiskā laukuma līdz reģionālajam ceļam P114. Lai aprēķinātu putekļu emisiju no automašīnu pārvietošanās pa grants ceļiem, izmantots ASV Vides aizsardzības aģentūras AP-42 emisijas faktoru krājums, 13.2.2. sadaļa "Unpaved Roads" [8]. Emisijas faktoru aprēķina saskaņā ar šādu vienādojumu (metodikas [8] formula (1b):

$$E = \frac{k(s/12)^a(S/30)^d}{(M/0,5)^c} - C$$

Kur:

E – emisijas faktors atbilstoši daļiņu izmēram, lb/VMT

k – faktors, kas atkarīgs no daļiņu izmēra, lb/VMT (PM₁₀ – 1,8, PM_{2,5}–0,18)

s – ceļa virsmas smalknes īpatsvars, % (pieņemta vidējā vērtība no metodikas [8] 13.2.2.-1 tabulas smilts un smilts-grants uzglabāšanas vietai – 7,1%)

S – vidējais transportlīdzekļa ātrums, mph (miles per hour). Pieņemts 20 km/h = 12,43 mph

M – ceļa virsmas materiāla mitruma saturs, % (pieņemta vidējā vērtība no metodikas [8] 13.2.2.-3 tabulas– 6,515%)

C – emisijas faktors no dzinēja, bremžu nodiluma un riepu nodiluma (PM₁₀ – 0,00047 lb/VMT, PM_{2,5} – 0,00036 lb/VMT)

a, c, d – konstantes, attiecīgi a=1, c=0,2, d=0,5

Lai pārietu no angļu mērvienību sistēmas uz metrisko SI sistēmu, jāizmanto pārrēķina formula: 1 lb/VMT = 281,9 g/VKT (VKT – grami uz katru nobraukto km vienam transportlīdzeklim). Tādējādi saskaņā ar iepriekš norādītajiem vienādojumiem, aprēķinātais daļiņu PM₁₀ emisijas faktors ir 115,5 g/km un daļiņu PM_{2,5} – 11,5 g/km.

Derīgo izrakteņu izvešanā izmantotās tehnikas radītā putekļu emisijas no grants ceļiem

1.2.11.tabula

Transportēšanas maršruts	PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s

Tehnoloģiskais laukums/ieguves vieta – reģionālais ceļš P114	0,9242	0,3926	0,0917	0,0390

Piesārņojošo vielu izmešu aprēķinu rezultātu apkopojums

1.2.12.tabula

Emisijas avots <i>Aermod</i> programmā	Emisijas avota raksturojums	Process/darba stundas	Piesārņojošās vielas	Emisija, t/a	Emisija, g/s
Jekstes_1	Atradne/tehnoloģiskais laukums (ieguves darbības) (platība 5000 m ²)	Nederīgās virskārtas noņemšana, derīgo izrakteņu ieguve, dūmgāzes no ieguves tehnikas (654 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	0,0230	0,0098
			Daļiņas PM _{2,5}	0,0054	0,0023
			Oglekļa oksīds	0,1661	0,0706
			Slāpekļa dioksīds	0,0412	0,0175
			GOS	0,0135	0,0058
Jekstes_2_1 Jekstes_2_2	Atradne/tehnoloģiskais laukums (apstrādes darbības) (platība 5000 m ²) Jekstes_2_1 (sijāšana, kaudžu veidošana, kraušana auto – 654 h/a) Jekstes_2_2 (derīgā materiāla uzglabāšana – 8760 h/a)	Derīgā materiāla sijāšana (654 h/a), kraušana automašīnā un kaudzē (654 h/a), uzglabāšana (8760 h/a), dūmgāzes no izmantotās tehnikas (654 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	0,2335	0,0953
			Daļiņas PM _{2,5}	0,0397	0,0163
			Oglekļa oksīds	0,4126	0,1752
			Slāpekļa dioksīds	0,1023	0,04346
			GOS	0,0336	0,01429
Jekstes_3	Transportēšanas maršruts no tehnoloģiskā laukuma līdz reģionālajam autoceļam P114	Dūmgāzes no kravas automašīnām un putekļi no ceļa virsmas (654 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	0,9244	0,3926
			Daļiņas PM _{2,5}	0,0919	0,0390
			Oglekļa oksīds	0,0008	0,00036
			Slāpekļa dioksīds	0,0174	0,0074
			GOS	0,00008	0,000034

1.3. Piesārņojošo vielu emisiju novērtējums atradnes "Meža iela 17" un "Līči" teritorijā

Pieņēmumi emisijas daudzuma aprēķinos.

Abas atradnes atrodas viena otrai blakus un tām ir viens izstrādātājs – SIA "Liepu aleja". Tā kā abās atradnēs smilts un smilts grants ieguve kopā nevienā no pēdējiem gadiem nav pārsniegusi 40 000 m³, tad emisijas aprēķinos tās tiek uzskatītas kā viena ieguves vieta ar ieguves daudzumu līdz 40 000 m³ jeb 64 000 t gadā.

Emisijas daudzuma aprēķini no blakus esošajām atradnēm nepieciešami fona izkliedes aprēķinu veikšanai (LVĢMC datu bāzē 2-Gaiss nav jāsniedz informācija par emisiju no derīgo izrakteņu ieguves un apstrādes, tādējādi emisija no šīs darbības neatspoguļojas LVĢMC sagatavotajos datos par esošo fona piesārņojumu). Saskaņā ar Ministru kabineta 02.04.2013. noteikumu Nr.182 "Noteikumi par stacionāru piesārņojuma avotu emisijas limita projektu izstrādi" 5.pielikuma 1.1.punktu piesārņojošās vielas fona koncentrācijas raksturo gada vidējās koncentrācijas piesārņojošās darbības iespējamā ietekmes zonā. Apkārt esošo atradņu radītais piesārņojums ir novērtēts (modelēts) kā gada vidējās koncentrācijas. Aprēķinot piesārņojošo vielu emisiju gaisā smilts-grants ieguves procesā, tiek pieņemts maksimālais derīgo izrakteņu ieguves apjoms - 40 000 m³ jeb 64 000 t derīgo izrakteņu gadā. Objektā tiek veikta tikai sausā sijāšana. Emisijas aprēķinos pieņemts, ka caur sijātāju izlaiž 50% iegūto derīgo izrakteņu - 20 000 m³ jeb 32000 t. Pārējos 50% izved bez apstrādes. Darba laika fonds visām darbībām pieņemts 654 h/a (ieguve, apstrāde, kraušana) no maija līdz septembrim, 6 stundas darba dienās. Derīgā materiāla uzglabāšana – 8760 h/a. Tā kā piesārņojošo vielu koncentrācijas tiek modelētas kā gada vidējās koncentrācijas, nav būtiski novērtēt stundas vai diennakts maksimālās koncentrācijas.

Piesārņojošo vielu emisiju novērtējums no smilts-grants ieguves procesa

Pirms derīgā materiāla ieguves uzsākšanas tiks noņemta nederīgā virskārta – 1000 m³ jeb 1600 t. Virskārtas apjoms tiek aplēsts sekojoši – viena gada laikā plānots izstrādāt līdz 5000 m² teritorijas, nederīgās virskārtas vidējais biežums pieņemts tāds pats kā IVN objektu pases datos – 0.20 m. Virskārta tiks izmantota rekultivācijā, veidojot 3 – 5 m augstas krautnes. Neapstrādātā materiāla pārvadāšana nav paredzēta, jo teritorija ir neliela un materiāla apstrāde notiks turpat ieguves vietā. Atradnēs "Meža iela 17" un "Līči" notiek tikai sausā sijāšana pa frakcijām. Drupināšana netiek veikta.

Materiāla izbēršanas emisijas faktora aprēķins veikts pēc AP 42, Fifth Edition, Volume I, Chapter 13, "Aggregate Handling and Storage Piles", sadaļa 13.2.4. [1]

$$EF_i = k \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{U}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{M}{2}\right)^{1,4}}$$

Kur

EF_i - Emisijas erozijas faktors krautnēm (kg/t)

k – daļiņu izmēra reizinātājs

U - Vidējais vēja ātrums, (m/s)

M- (ieža mitruma koeficients)

Emisijas faktora krautnēm parametri un to lielumi sniegti 1.3.1. tabulā.

Emisijas faktora krautnēm parametri un to lielumi

1.3.1.tabula

Parametrs	Vērtība
K (PM _{2,5}) - daļiņu izmēra reizinātājs	0.053
K (PM ₁₀) - daļiņu izmēra reizinātājs	0.35
U – gada vidējais vēja ātrums pēc LVĢMC Liepājas meteoroloģisko novērojumu stacijas datiem par 2021. gadu	3.37 m/s
M - ieža mitruma koeficients (koeficients no iepriekš minētās metodikas [1], vidējais rādītājs no tabulas 13.2.4-1.)	7,4%

Emisijas faktora aprēķins pārkraušanai, uzglabāšanai, pārvietošanai, ieguvei:

$$EF_{PM_{10}} = 0,35 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,00016 \text{ kg/t}$$

$$EF_{PM_{2,5}} = 0,053 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,000024 \text{ kg/t}$$

Putekļu emisiju no materiāla pārkraušanas aprēķina pēc formulas:

$$E_{t/a} = EF \times m \times 10^{-3}$$

Kur:

$E_{t/a}$ – aprēķinātais emisijas daudzums, t/a

EF - Emisijas faktors (kg/t)

m – pārkraujamā materiāla daudzums, t

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{\text{Emisija, t/a}}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

n – darbības laiks (h/a)

Aprēķinātais emisijas faktors raksturo darbības, kas saistītas ar visiem mehāniskajiem procesiem – ieguvi ar ekskavatoru, pārbēršanu un iekraušanu. Kopējās emisijas no derīgo izrakteņu ieguves, pārvietošanas un izbēršanas atspoguļotas 1.3.2.tabulā.

Derīgo izrakteņu ieguves procesā radītās emisijas

1.3.2.tabula

Process	Daudzums, t/a	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, t/a	PM _{2,5} Aprēķinātā emisija, t/a	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, g/s	PM _{2,5} Aprēķinātā emisija, g/s
Nederīgā materiāla noņemšana	1600	0,00025	0,00004	0,00011	0,00002
Nederīgā materiāla pārvietošana	1600	0,00025	0,00004	0,00011	0,00002
Nederīgā materiāla izmantošana rekultivācijai	1600	0,00025	0,00004	0,00011	0,00002
Derīgā materiāla ieguve ar ekskavatoru	64000	0,00999	0,00151	0,00424	0,00064
Derīgā materiāla kraušana kaudzēs	64000	0,00999	0,00151	0,00424	0,00064

Derīgo izrakteņu apstrādes procesā radušos piesārņojošo vielu emisiju novērtējums

Iegūtā derīgā materiāla apstrāde un uzglabāšana tiks veikta tehnoloģiskajā laukumā. Piesārņojošo vielu emisijas aprēķinām no iegūtā derīgā materiāla pārstrādes procesiem (drupināšana, sijāšana-mazgāšana, pārvietošana, kraušana) izmantota AP 42, Fifth Edition, Volume I, Chapter 11, Mineral Production Industry sadaļā 11.19.2. Crushed Stone Processing

and Pulverized Mineral Processing [2] metodikas tabulā Nr. 11.19.2-1 sniegtie PM_{2.5} un PM₁₀ emisiju faktori. Emisijas faktori pārstrādes procesiem sniegti 1.3.3.tabulā, aprēķinātais emisijas daudzums – 1.3.4.tabulā. Izvēlēta metodika pamatojas uz apsvērumu, ka citā AP 42 sadaļā 11.19.1 Sand And Gravel Processing, kas pēc nosaukuma teorētiski būtu piemērotāka plānotajam smilšu ieguves un apstrādes procesam, emisijas faktori ir doti smilšu žāvēšanai rotācijas krāsnīs, ko plānotās darbības ietvaros nav paredzēts veikt.

Emisijas lielumi aprēķināti pēc formulas:

$$E_{t/a} = F \times m \times 10^{-3}$$

Kur:

E – emisijas apjoms, tonnas/gadā;

F – emisijas faktors kg uz apstrādātā derīgā materiāla tonnas;

m – apstrādātā derīgā materiāla apjoms gadā, tonnas.

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{\text{Emisija, t/a}}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Emisijas faktori iegūtā materiāla pārstrādei

1.3.3. tabula

Process	PM ₁₀ emisijas faktors ⁽¹⁾ , kg/t	PM _{2.5} emisijas faktors, kg/t
Pagaidu krautņu izveidošana (pirms sijāšanas) + pārvietošana pa tehnoloģisko līniju	0,00055	0,0000825 ⁽²⁾
Sijātājs (bezūdens)	0,0043	0,000645 ⁽²⁾

⁽¹⁾ AP 42, Fifth Edition, Volume I, Chapter 11, Mineral Production Industry sadaļa 11.19.2. Crushed Stone Processing and Pulverized Mineral Processing metodikas tabula Nr. 11.19.2-1

⁽²⁾ PM_{2.5} emisijas faktors aprēķināts, pamatojoties uz PM_{2.5}/PM₁₀ proporciju (0.15), kas ir norādīta derīgo izkrakteņu pārkraušanas darbiem ASV Vides aizsardzības aģentūras izstrādātā metodikā "Compilation of Air Pollutant Emission Factors", AP 42, Chapter 13, Miscellaneous Sources, sadaļā 13.2.4. "13.2.4 Aggregate Handling And Storage Piles". Background Document for Revisions to Fine Fraction Ratios Used for AP-42 Fugitive Dust Emission Factors.

Aprēķinātie piesārņojošo vielu daudzumi no iegūtā materiāla pārstrādes

1.3.4. tabula

Process	Daudzums, t/a	Darba stundas	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, t/a	PM _{2.5} Aprēķinātā emisija, t/a	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, g/s	PM _{2.5} Aprēķinātā emisija, g/s
Pagaidu krautņu izveidošana (pirms sijāšanas) + pārvietošana pa tehnoloģisko līniju	128000*	654	0,07040	0,01056	0,02990	0,00449
Sijāšana (bezūdens)	32000	654	0,13760	0,02064	0,05844	0,00877

*izbēršana pagaidu kaudzē (32000 t), izbēršana sijāšanas iekārtā (32000 t), pārvietošana pa tehnoloģisko līniju (32000 t), izbēršana pēcprādes kaudzē (32000 t).

Sagatavotā materiāla pagaidu uzglabāšanas un pārkraušanas automašīnās izvešanai radīto emisiju novērtējums

Smilts un smilts-grants kravu pārvadājumu periods paredzēts ~109 dienas gadā (darba dienās) no maija līdz septembrim, dienā no 9:00 – 15:00. Iegūtā derīgā materiāla izvešanas darba laika fonds –654 h. Darbības laiks gatavā materiāla uzglabāšanai – 12 mēneši gadā, 24 h/dnn (8760 h/a)

Sagatavotais materiāls tiks uzglabāts tehnoloģiskajā laukumā. Plānots, ka vienlaicīgi uzglabājama daudzums nepārsniegs 64 000 t. Maksimālais krautnes augstums nepārsniegs 8 m.

Lai aprēķinātu daļiņu PM₁₀ un PM_{2,5} daudzumu no sagatavotā materiāla pārkraušanas un uzglabāšanas, izmantoti iepriekš aprēķinātie un izmantotie emisijas faktori:

$$EF_{PM_{10}} = 0,35 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,00016 \text{ kg/t}$$

$$EF_{PM_{2,5}} = 0,053 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,000024 \text{ kg/t}$$

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{\text{Emisija, t/a}}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Aprēķinātie piesārņojošo vielu daudzumi uzskaitīti 1.3.5. tabulā.

Aprēķinātie piesārņojošo vielu daudzumi no materiāla uzglabāšanas un iekraušanas automašīnās

1.3.5. tabula

Process	Pārkrautā/uzglabātā materiāla daudzums, t	Emisijas faktors, kg/t	PM ₁₀ , t/a	PM _{2,5} , t/a	PM ₁₀ , g/s	PM _{2,5} , g/s
Gatavā materiāla uzglabāšana	64 000	PM ₁₀ -0,00016 PM _{2,5} -0,000024	0,00999	0,00151	0,00032	0,000048
Gatavā materiāla iekraušana automašīnās	64 000	PM ₁₀ -0,00016 PM _{2,5} -0,000024	0,00999	0,00151	0,00424	0,000643

Piesārņojošo vielu aprēķins no derīgo izrakteņu ieguvē un apstrādē izmantotās tehnikas

Lai aprēķinātu piesārņojošo vielu daudzumu no derīgo izrakteņu ieguvē un apstrādē plānotās izmantotās tehnikas, izmantota EMEP/EEA (*EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2019*) emisiju faktoru datubāzes 1.A.4. sadaļā *Non-road mobile sources and machinery* [3] (tehnikas un bezceļu mobilie avoti) sniegtie emisijas faktori (metodikas [3] tabula 3.6.). Piesārņojošo vielu emisijas daudzums tiek aprēķināts, balstoties uz iepriekš minētās metodikas 3.6. tabulā sniegtajiem emisijas faktoriem (skat. 1.3.6.tabulu) un tehnikas darbības laiku (skat. 1.3.7.tabulu). Izmantotās tehnikas jaudas ir diapazonā no 130 kW līdz 560 kW. Aprēķinos pieņemts, ka izmantotā tehnika nebūs vecāka par 2010. izgatavošanas gadu, līdz ar to uz to attiecināms ES emisijas IV līmeņa standarts (*EU Stage IV emission standards for nonroad diesel engines*).

Emisijas faktori derīgo izrakteņu ieguves tehnikai

1.3.6.tabula

Tehnikas vienība	CO, g/kWh	NO _x (pieņemts kā NO ₂), g/kWh	PM ₁₀ , g/kWh	PM _{2,5} , g/kWh	GOS, g/kWh
Ieguves tehnika (130 – 560 kW)	1,5	0,4	0,015	0,015	0,13

Derīgo izrakteņu ieguvē izmantotās tehnikas veidi un darbības ilgums

1.3.7.tabula

Tehnikas vienība	Tehnikas jauda, kW	Skaitis	Tīrais darba laika fonds, h/a
Buldozers	136	1	654
Ekskavators	143	1	654
Frontālais iekrāvējs	224	1	654
Sijātājs	450	1	654

Piesārņojošo vielu daudzums aprēķināts pēc formulas (metodikas [3] formula (5)):

$$E = N \times HRS \times P \times (1 + DFA) \times LFA \times EF_{Base}$$

Kur:

E – piesārņojošās vielas daudzums gadā

N – dzinēju (tehnikas vienību) skaits

HRS – darbības stundas

P – dzinēja jauda (kW)

DFA – tehnikas nolietojuma koeficients

LFA – noslodzes koeficients

EF_{Base} – emisijas faktors (g/kWh)

EMEP/EEA metodikas [3] 49.lpp. norādīts – ja trūkst nacionālā līmeņa datu, tad var izmantot Dānijas emisijas faktoru krājumu (Winter&Nielsen, 2006) [4]:
<http://www2.mst.dk/Udgiv/publications/2006/87-7052-085-2/pdf/87-7052-086-0.pdf>

Saskaņā ar šī izpētes ziņojuma [4] 22. un 23.tabulu, slodzes koeficients ekskavatoram ir 0,6, frontālajam iekrāvējam 0,5, buldozeram 0,5. Sijātājam slodzes koeficients nav norādīts, aprēķinos pieņemts lielākais norādītais – 0,6. Tehnikas nolietojuma koeficients: NO_x – 0,024, GOS – 0,036, CO – 0,101, PM (PM = PM₁₀ = PM_{2,5}) – 0,473.

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{Emisija, t/a}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Derīgo izrakteņu ieguvē un apstrādē izmantotās tehnikas radītās emisijas

1.3.8.tabula

Tehnikas vienība	NO _x		CO		GOS		PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	t/a	t/a	g/s	t/a	g/s
Buldozers	0,01822	0,00774	0,07345	0,03120	0,00599	0,00254	0,00098	0,00042	0,00098	0,00042
Ekskavators	0,02298	0,00976	0,09267	0,03936	0,00756	0,00321	0,00124	0,00053	0,00124	0,00053
Frontālais iekrāvējs	0,03000	0,01274	0,12097	0,05138	0,00987	0,00419	0,00162	0,00069	0,00162	0,00069
Sijātājs	0,07233	0,03072	0,29162	0,12386	0,02378	0,01010	0,00390	0,00166	0,00390	0,00166

Emisijas aprēķins no autotransporta pārvietošanās gatavā materiāla izvešanas laikā

Gatavā materiāla transportēšana (piegādāšana pasūtītājam) smagajās kravas automašīnās, kopā 654 h gadā, koncentrētas 5 mēnešos gadā no maija līdz septembrim, darba dienās.

Materiāla izvešana notiks ar standarta koplietošanas satiksmei paredzētām kravas automašīnām, kuru kravnesība 16-32 t. Gada laikā plānoti 2667 reisi pieņemot, ka vienā automašīnā var iekraut 15 m³ derīgo izrakteņu. Gada laikā plānots izvest 40 000 m³ smilts un smilts-grants maisījuma. Izvešanas maršruts – pa vienīgo pievedceļu līdz reģionālās nozīmes

autoceļam P114 Priekules virzienā. Pārvietošanās attālums no derīgo izkrakšu ieguves vietas pa lokālo izvešanas ceļu – 0,6 km (kopā turp-atpakaļ – 1,2 km). Gada laikā pa šo pievedceļu tiek nobraukti 3200 km.

Lai aprēķinātu piesārņojošo vielu daudzumu no apstrādātā materiāla transportēšanas/izvešanas, izmantota EMEP/EEA (*EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2019*) emisiju faktoru datubāzes 1.A.3.b.i, 1.A.3.b.ii, 1.A.3.b.iii, 1.A.3.b.iv sadaļā *Passenger cars, light commercial trucks, heavy-duty vehicles including buses and motor cycles* [7] (pasažieru automašīnas, vieglais komerc transports, smagais transports, ieskaitot autobusus, motocikli), sniegtie emisijas faktori (tabula 3-21 un 3-22). Piesārņojošo vielu emisijas daudzums tiek aprēķināts, balstoties uz iepriekš minētās metodikas [7] tabulās 3-21 un 3-22 sniegtajiem emisijas faktoriem (skat. 1.3.9. tabulu). Kravas automašīnu kravnesība būs 16-32 t. Aprēķinos pieņemts, ka izmantotā tehnika nebūs vecāka par 2010. izgatavošanas gadu, līdz ar to uz to attiecināms ES emisijas IV līmeņa standarts (*EU Stage IV emission standards*).

Emisijas faktori derīgo izkrakšu pārvadāšanas tehnikai

1.3.9.tabula

Tehnikas vienība	CO, g/km	NO ₂ g/km	PM ₁₀ , g/km	PM _{2,5} , g/km	GOS, g/km
Kravnesība >32 t	0,105	2,18	0,0239	0,0239	0,01

Derīgo izkrakšu izvešanā izmantotās tehnikas radītās emisijas

1.3.10.tabula

Transportēšanas maršruts	NO _x		CO		GOS		PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s
Ieguves laukums/tehnoloģiskais laukums – lokālais izvešanas ceļš līdz P114	0,0070	0,00296	0,00034	0,00014	0,00003	0,00001	0,00008	0,00003	0,00008	0,00003

Papildus ir aprēķināta putekļu emisija, ko rada smagās kravas automašīnas, pārvietojoties pa grants pievedceļu no ieguves vietas/tehnoloģiskā laukuma līdz reģionālajam ceļam P114. Lai aprēķinātu putekļu emisiju no automašīnu pārvietošanās pa grants ceļiem, izmantots ASV Vides aizsardzības aģentūras AP-42 emisijas faktoru krājums, 13.2.2. sadaļa "Unpaved Roads" [8]. Emisijas faktoru aprēķina saskaņā ar šādu vienādojumu (metodikas [8] formula (1b)):

$$E = \frac{k(s/12)^a(S/30)^d}{(M/0,5)^c} - C$$

Kur:

E – emisijas faktors atbilstoši daļiņu izmēram, lb/VMT

k – faktors, kas atkarīgs no daļiņu izmēra, lb/VMT (PM₁₀ – 1,8, PM_{2,5}–0,18)

s – ceļa virsmas smalknes īpatsvars, % (pieņemta vidējā vērtība no metodikas [8] 13.2.2.-1 tabulas smilts un smilts-grants uzglabāšanas vietai – 7,1%)

S – vidējais transportlīdzekļa ātrums, mph (miles per hour). Pieņemts 20 km/h = 12,43 mph

M – ceļa virsmas materiāla mitruma saturs, % (pieņemta vidējā vērtība no metodikas [8] 13.2.2.-3 tabulas – 6,515%)

C – emisijas faktors no dzinēja, bremžu nodiluma un riepu nodiluma (PM₁₀ – 0,00047 lb/VMT, PM_{2,5} – 0,00036 lb/VMT)

a, c, d – konstantes, attiecīgi a=1, c=0,2, d=0,5

Lai pārietu no angļu mērvienību sistēmas uz metrisko SI sistēmu, jāizmanto pārrēķina formula:
1 lb/VMT = 281,9 g/VKT (VKT – grami uz katru nobraukto km vienam transportlīdzeklim).
Tādējādi saskaņā ar iepriekš norādītajiem vienādojumiem, aprēķinātais daļiņu PM₁₀ emisijas
faktors ir 115,5 g/km un daļiņu PM_{2,5} – 11,5 g/km.

Derīgo izrakteņu izvešanā izmantotās tehnikas radītā putekļu emisijas no grants ceļiem

1.3.11.tabula

Transportēšanas maršruts	PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s
Tehnoloģiskais laukums/ieguves vieta – reģionālais ceļš P114	0,3696	0,1570	0,0367	0,0156

Piesārņojošo vielu izmešu aprēķinu rezultātu apkopojums

1.3.12.tabula

Emisijas avots Aermod programmā	Emisijas avota raksturojums	Process/darba stundas	Piesārņojošās vielas	Emisija, t/a	Emisija, g/s
MEZ_LIC_1	Atradne/tehnoloģiskais laukums (ieguves darbības) (platība 5000 m ²)	Nederīgās virskārtas noņemšana, derīgo izrakteņu ieguve, dūmgāzes no ieguves tehnikas (654 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	0,0230	0,0098
			Daļiņas PM _{2,5}	0,0054	0,0023
			Oglekļa oksīds	0,1661	0,0706
			Slāpekļa dioksīds	0,0412	0,0175
			GOS	0,0135	0,0058
MEZ_LIC_2_1 MEZ_LIC_2_2	Atradne/tehnoloģiskais laukums (apstrādes darbības) (platība 5000 m ²) MEZ_LIC_2_1 (sijāšana, kaudžu veidošana, kraušana auto – 654 h/a) MEZ_LIC_2_2 (derīgā materiāla uzglabāšana – 8760 h/a)	Derīgā materiāla sijāšana (654 h/a), kraušana automašīnā un kaudzē (654 h/a), uzglabāšana (8760 h/a), dūmgāzes no izmantotās tehnikas (654 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	0,2335	0,0953
			Daļiņas PM _{2,5}	0,0397	0,0163
			Oglekļa oksīds	0,4126	0,1752
			Slāpekļa dioksīds	0,1023	0,04346
			GOS	0,0336	0,01429
MEZ_LIC_3	Transportēšanas maršruts no tehnoloģiskā laukuma līdz reģionālajam autoceļam P114	Dūmgāzes no kravas automašīnām un putekļi no ceļa virsmas (654 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	0,3697	0,1570
			Daļiņas PM _{2,5}	0,0368	0,0156
			Oglekļa oksīds	0,0003	0,00014
			Slāpekļa dioksīds	0,0174	0,0074
			GOS	0,00008	0,000034

1.4. Piesārņojošo vielu emisiju novērtējums atradnes "Gramzda-1979" teritorijā

Pieņēmumi emisijas daudzuma aprēķinos.

Emisijas daudzuma aprēķini no blakus esošajām atradnēm nepieciešami fona izkliedes aprēķinu veikšanai (LVĢMC datu bāzē 2-Gaiss nav jāsniedz informācija par emisiju no derīgo izrakteņu ieguves un apstrādes, tādējādi emisija no šīs darbības neatspoguļojas LVĢMC sagatavotajos datos par esošo fona piesārņojumu). Saskaņā ar Ministru kabineta 02.04.2013. noteikumu Nr.182 "Noteikumi par stacionāru piesārņojuma avotu emisijas limita projektu izstrādi" 5.pielikuma 1.1.punktu piesārņojošās vielas fona koncentrācijas raksturo gada vidējās koncentrācijas piesārņojošās darbības iespējamā ietekmes zonā. Apkārt esošo atradņu radītais piesārņojums ir novērtēts (modelēts) kā gada vidējās koncentrācijas. Aprēķinot piesārņojošo vielu emisiju gaisā smilts-grants ieguves procesā, tiek pieņemts maksimālais derīgo izrakteņu ieguves apjoms - 40 000 m³ jeb 64 000 t derīgo izrakteņu gadā. Objektā tiek veikta tikai sausā sijāšana. Emisijas aprēķinos pieņemts, ka caur sijātāju izlaiž 50% iegūto derīgo izrakteņu - 20 000 m³ jeb 32000 t. Pārējos 50% izved bez apstrādes. Darba laika fonds visām darbībām pieņemts 654 h/a (ieguve, apstrāde, kraušana) no maija līdz septembrim, 6 stundas darba dienās. Derīgā materiāla uzglabāšana – 8760 h/a. Tā kā piesārņojošo vielu koncentrācijas tiek modelētas kā gada vidējās koncentrācijas, nav būtiski novērtēt stundas vai diennakts maksimālās koncentrācijas.

Piesārņojošo vielu emisiju novērtējums no smilts-grants ieguves procesa

Pirms derīgā materiāla ieguves uzsākšanas tiks noņemta nederīgā virskārta – 1000 m³ jeb 1600 t. Virskārtas apjoms tiek aplēsts sekojoši – viena gada laikā plānots izstrādāt līdz 5000 m² teritorijas, nederīgās virskārtas vidējais biezums pieņemts tāds pats kā IVN objektu pases datos – 0.20 m. Virskārta tiks izmantota rekultivācijā. Neapstrādātā materiāla pārvadāšana nav paredzēta, jo teritorija ir neliela un materiāla apstrāde notiks turpat ieguves vietā. Atradnē "Gramzda-1979" notiek tikai sausā sijāšana pa frakcijām. Drupināšana netiek veikta. Atradnes izstrādātājs – SIA "Inerto materiālu serviss".

Materiāla izbēršanas emisijas faktora aprēķins veikts pēc AP 42, Fifth Edition, Volume I, Chapter 13, "Aggregate Handling and Storage Piles", sadaļa 13.2.4. [1]

$$EF_i = k \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{U}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{M}{2}\right)^{1,4}}$$

Kur

EF_i - Emisijas erozijas faktors krautnēm (kg/t)

k – daļiņu izmēra reizinātājs

U - Vidējais vēja ātrums, (m/s)

M- (ieža mitruma koeficients)

Emisijas faktora krautnēm parametri un to lielumi sniegti 1.4.1. tabulā.

Emisijas faktora krautnēm parametri un to lielumi

1.4.1.tabula

Parametrs	Vērtība
K (PM _{2.5}) - daļiņu izmēra reizinātājs	0.053
K (PM ₁₀) - daļiņu izmēra reizinātājs	0.35
U – gada vidējais vēja ātrums pēc LVĢMC Liepājas meteoroloģisko novērojumu stacijas datiem par 2021. gadu	3.37 m/s
M - ieža mitruma koeficients (koeficients no iepriekš minētās metodikas [1], vidējais rādītājs no tabulas 13.2.4-1.)	7,4%

Emisijas faktora aprēķins pārkraušanai, uzglabāšanai, pārvietošanai, ieguvei:

$$EF_{PM_{10}} = 0,35 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,00016 \text{ kg/t}$$

$$EF_{PM_{2,5}} = 0,053 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,000024 \text{ kg/t}$$

Putekļu emisiju no materiāla pārkraušanas aprēķina pēc formulas:

$$E_{t/a} = EF \times m \times 10^{-3}$$

Kur:

$E_{t/a}$ – aprēķinātais emisijas daudzums, t/a

EF_i - Emisijas faktors (kg/t)

m – pārkraujamā materiāla daudzums, t

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{\text{Emisija, t/a}}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Aprēķinātais emisijas faktors raksturo darbības, kas saistītas ar visiem mehāniskajiem procesiem – ieguvi ar ekskavatoru, pārbēršanu un iekraušanu. Kopējās emisijas no derīgo izrakteņu ieguves, pārvietošanas un izbēršanas atspoguļotas 1.4.2.tabulā.

Derīgo izrakteņu ieguves procesā radītās emisijas

1.4.2.tabula

Process	Daudzums, t/a	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, t/a	PM _{2,5} Aprēķinātā emisija, t/a	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, g/s	PM _{2,5} Aprēķinātā emisija, g/s
Nederīgā materiāla noņemšana	1600	0,00025	0,00004	0,00011	0,00002
Nederīgā materiāla pārvietošana	1600	0,00025	0,00004	0,00011	0,00002
Nederīgā materiāla izmantošana rekultivācijai	1600	0,00025	0,00004	0,00011	0,00002
Derīgā materiāla ieguve ar ekskavatoru	64000	0,00999	0,00151	0,00424	0,00064
Derīgā materiāla kraušana kaudzēs	64000	0,00999	0,00151	0,00424	0,00064

Derīgo izrakteņu apstrādes procesā radušos piesārņojošo vielu emisiju novērtējums

Iegūtā derīgā materiāla apstrāde un uzglabāšana tiks veikta tehnoloģiskajā laukumā. Piesārņojošo vielu emisijas aprēķinam no iegūtā derīgā materiāla pārstrādes procesiem (drupināšana, sijāšana-mazgāšana, pārvietošana, kraušana) izmantota AP 42, Fifth Edition, Volume I, Chapter 11, Mineral Production Industry sadaļā 11.19.2. Crushed Stone Processing and Pulverized Mineral Processing [2] metodikas tabulā Nr. 11.19.2-1 sniegtie PM_{2,5} un PM₁₀ emisiju faktori. Emisijas faktori pārstrādes procesiem sniegti 1.4.3.tabulā, aprēķinātais emisijas daudzums – 1.4.4.tabulā. Izvēlēta metodika pamatojas uz apsvērumu, ka citā AP 42 sadaļā 11.19.1 Sand And Gravel Processing, kas pēc nosaukuma teorētiski būtu piemērotāka

plānotajam smilšu ieguves un apstrādes procesam, emisijas faktori ir doti smilšu žāvēšanai rotācijas krāsnīs, ko plānotās darbības ietvaros nav paredzēts veikt.

Emisijas lielumi aprēķināti pēc formulas:

$$E_{t/a} = F \times m \times 10^{-3}$$

Kur:

E – emisijas apjoms, tonnas/gadā;

F – emisijas faktors kg uz apstrādātā derīgā materiāla tonnas;

m – apstrādātā derīgā materiāla apjoms gadā, tonnas.

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{\text{Emisija, t/a}}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Emisijas faktori iegūtā materiāla pārstrādei

1.4.3. tabula

Process	PM ₁₀ emisijas faktors ⁽¹⁾ , kg/t	PM _{2,5} emisijas faktors, kg/t
Pagaidu krautņu izveidošana (pirms sijāšanas) + pārvietošana pa tehnoloģisko līniju	0,00055	0,0000825 ⁽²⁾
Sijātājs (bezūdens)	0,0043	0,000645 ⁽²⁾

⁽¹⁾ AP 42, Fifth Edition, Volume I, Chapter 11, Mineral Production Industry sadaļa 11.19.2. Crushed Stone Processing and Pulverized Mineral Processing metodikas tabula Nr. 11.19.2-1

⁽²⁾ PM_{2,5} emisijas faktors aprēķināts, pamatojoties uz PM_{2,5}/PM₁₀ proporciju (0.15), kas ir norādīta derīgo izkrakteņu pārkraušanas darbiem ASV Vides aizsardzības aģentūras izstrādātā metodikā "Compilation of Air Pollutant Emission Factors", AP 42, Chapter 13, Miscellaneous Sources, sadaļā 13.2.4. "13.2.4 Aggregate Handling And Storage Piles". Background Document for Revisions to Fine Fraction Ratios Used for AP-42 Fugitive Dust Emission Factors.

Aprēķinātie piesārņojošo vielu daudzumi no iegūtā materiāla pārstrādes

1.4.4. tabula

Process	Daudzums, t/a	Darba stundas	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, t/a	PM _{2,5} Aprēķinātā emisija, t/a	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, g/s	PM _{2,5} Aprēķinātā emisija, g/s
Pagaidu krautņu izveidošana (pirms sijāšanas) + pārvietošana pa tehnoloģisko līniju	128000*	654	0,07040	0,01056	0,02990	0,00449
Sijāšana (bezūdens)	32000	654	0,13760	0,02064	0,05844	0,00877

*izbēršana pagaidu kaudzē (32000 t), izbēršana sijāšanas iekārtā (32000 t), pārvietošana pa tehnoloģisko līniju (32000 t), izbēršana pēc apstrādes kaudzē (32000 t).

Sagatavotā materiāla pagaidu uzglabāšanas un pārkraušanas automašīnās izvešanai radīto emisiju novērtējums

Smilts un smilts-grants kravu pārvadājumu periods paredzēts ~109 dienas gadā (darba dienās) no maija līdz septembrim, dienā no 9:00 – 15:00. Iegūtā derīgā materiāla izvešanas darba laika fonds – 654 h. Darbības laiks gatavā materiāla uzglabāšanai – 12 mēneši gadā, 24 h/dnn (8760 h/a)

Sagatavotais materiāls tiks uzglabāts tehnoloģiskajā laukumā. Plānots, ka vienlaicīgi uzglabājama daudzums nepārsniegs 64 000 t. Maksimālais krautnes augstums nepārsniegs 8 m.

Lai aprēķinātu daļiņu PM₁₀ un PM_{2,5} daudzumu no sagatavotā materiāla pārkraušanas un uzglabāšanas, izmantoti iepriekš aprēķinātie un izmantotie emisijas faktori:

$$EF_{PM_{10}} = 0,35 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,00016 \text{ kg/t}$$

$$EF_{PM_{2,5}} = 0,053 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,000024 \text{ kg/t}$$

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{\text{Emisija, t/a}}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Aprēķinātie piesārņojošo vielu daudzumi uzskaitīti 1.4.5. tabulā.

Aprēķinātie piesārņojošo vielu daudzumi no materiāla uzglabāšanas un iekraušanas automašīnās

1.4.5. tabula

Process	Pārkrautā/uzglabātā materiāla daudzums, t	Emisijas faktors, kg/t	PM ₁₀ , t/a	PM _{2,5} , t/a	PM ₁₀ , g/s	PM _{2,5} , g/s
Gatavā materiāla uzglabāšana	64 000	PM ₁₀ -0,00016 PM _{2,5} -0,000024	0,00999	0,00151	0,00032	0,000048
Gatavā materiāla iekraušana automašīnās	64 000	PM ₁₀ -0,00016 PM _{2,5} -0,000024	0,00999	0,00151	0,00424	0,000643

Piesārņojošo vielu aprēķins no derīgo izrakteņu ieguvē un apstrādē izmantotās tehnikas

Lai aprēķinātu piesārņojošo vielu daudzumu no derīgo izrakteņu ieguvē un apstrādē plānotās izmantotās tehnikas, izmantota EMEP/EEA (*EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2019*) emisiju faktoru datubāzes 1.A.4. sadaļā *Non-road mobile sources and machinery* [3] (tehnikas un bezceļu mobilie avoti) sniegtie emisijas faktori (metodikas [3] tabula 3.6.). Piesārņojošo vielu emisijas daudzums tiek aprēķināts, balstoties uz iepriekš minētās metodikas 3.6. tabulā sniegtajiem emisijas faktoriem (skat. 1.4.6.tabulu) un tehnikas darbības laiku (skat. 1.4.7.tabulu). Izmantotās tehnikas jaudas ir diapazonā no 130 kW līdz 560 kW. Aprēķinos pieņemts, ka izmantotā tehnika nebūs vecāka par 2010. izgatavošanas gadu, līdz ar to uz to attiecināms ES emisijas IV līmeņa standarts (*EU Stage IV emission standards for nonroad diesel engines*).

Emisijas faktori derīgo izrakteņu ieguves tehnikai

1.4.6.tabula

Tehnikas vienība	CO, g/kWh	NO _x (pieņemts kā NO ₂), g/kWh	PM ₁₀ , g/kWh	PM _{2,5} , g/kWh	GOS, g/kWh
Ieguves tehnika (130 – 560 kW)	1,5	0,4	0,015	0,015	0,13

Derīgo izrakteņu ieguvē izmantotās tehnikas veidi un darbības ilgums

1.4.7.tabula

Tehnikas vienība	Tehnikas jauda, kW	Skaitis	Tīrais darba laika fonds, h/a
Buldozers	136	1	654
Ekskavators	143	1	654
Frontālais iekrāvējs	224	1	654
Sijātājs	450	1	654

Piesārņojošo vielu daudzums aprēķināts pēc formulas (metodikas [3] formula (5)):

$$E = N \times HRS \times P \times (1 + DFA) \times LFA \times EF_{Base}$$

Kur:

E – piesārņojošās vielas daudzums gadā

N – dzinēju (tehnikas vienību) skaits

HRS – darbības stundas

P – dzinēja jauda (kW)

DFA – tehnikas nolietojuma koeficients

LFA – noslodzes koeficients

EF_{Base} – emisijas faktors (g/kWh)

EMEP/EEA metodikas [3] 49.lpp. norādīts – ja trūkst nacionālā līmeņa datu, tad var izmantot Dānijas emisijas faktoru krājumu (Winter&Nielsen, 2006) [4]:
<http://www2.mst.dk/Udgiv/publications/2006/87-7052-085-2/pdf/87-7052-086-0.pdf>

Saskaņā ar šī izpētes ziņojuma [4] 22. un 23.tabulu, slodzes koeficients ekskavatoram ir 0,6, frontālajam iekrāvējam 0,5, buldozeram 0,5. Sijātājam slodzes koeficients nav norādīts, aprēķinos pieņemts lielākais norādītais – 0,6. Tehnikas nolietojuma koeficients: NO_x – 0,024, GOS – 0,036, CO – 0,101, PM (PM = PM₁₀ = PM_{2,5}) – 0,473.

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{Emisija, t/a}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Derīgo izrakteņu ieguvē un apstrādē izmantotās tehnikas radītās emisijas

1.4.8.tabula

Tehnikas vienība	NO _x		CO		GOS		PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	t/a	t/a	g/s	t/a	g/s
Buldozers	0,01822	0,00774	0,07345	0,03120	0,00599	0,00254	0,00098	0,00042	0,00098	0,00042
Ekskavators	0,02298	0,00976	0,09267	0,03936	0,00756	0,00321	0,00124	0,00053	0,00124	0,00053
Frontālais iekrāvējs	0,03000	0,01274	0,12097	0,05138	0,00987	0,00419	0,00162	0,00069	0,00162	0,00069
Sijātājs	0,07233	0,03072	0,29162	0,12386	0,02378	0,01010	0,00390	0,00166	0,00390	0,00166

Emisijas aprēķins no autotransporta pārvietošanās gatavā materiāla izvešanas laikā

Gatavā materiāla transportēšana (piegādāšana pasūtītājam) smagajās kravas automašīnās, kopā 654 h gadā, koncentrētas 5 mēnešos gadā no maija līdz septembrim, darba dienās.

Materiāla izvešana notiks ar standarta koplietošanas satiksmei paredzētām kravas automašīnām, kuru kravnesība 16-32 t. Gada laikā plānoti 2667 reisi pieņemot, ka vienā automašīnā var iekraut 15 m³ derīgo izrakteņu. Gada laikā plānots izvest 40 000 m³ smilts un smilts-grants maisījuma. Izvešanas maršruts – pa vienīgo pievedceļu līdz reģionālās nozīmes

autoceļam P114 Priekules virzienā. Pārvietošanās attālums no derīgo izkrakšu ieguves vietas pa lokālo izvešanas ceļu – 0,35 km (kopā turp-atpakaļ – 0,7 km). Gada laikā pa šo pievedceļu tiek nobraukti 1867 km.

Lai aprēķinātu piesārņojošo vielu daudzumu no apstrādātā materiāla transportēšanas/izvešanas, izmantota EMEP/EEA (*EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2019*) emisiju faktoru datubāzes 1.A.3.b.i, 1.A.3.b.ii, 1.A.3.b.iii, 1.A.3.b.iv sadaļā *Passenger cars, light commercial trucks, heavy-duty vehicles including buses and motor cycles* [7] (pasažieru automašīnas, vieglais komerc transports, smagais transports, ieskaitot autobusus, motocikli), sniegtie emisijas faktori (tabula 3-21 un 3-22). Piesārņojošo vielu emisijas daudzums tiek aprēķināts, balstoties uz iepriekš minētās metodikas [7] tabulās 3-21 un 3-22 sniegtajiem emisijas faktoriem (skat. 1.4.9. tabulu). Kravas automašīnu kravnesība būs 16-32 t. Aprēķinos pieņemts, ka izmantotā tehnika nebūs vecāka par 2010. izgatavošanas gadu, līdz ar to uz to attiecināms ES emisijas IV līmeņa standarts (*EU Stage IV emission standards*).

Emisijas faktori derīgo izkrakšu pārvadāšanas tehnikai

1.4.9.tabula

Tehnikas vienība	CO, g/km	NO ₂ g/km	PM ₁₀ , g/km	PM _{2,5} , g/km	GOS, g/km
Kravnesība >32 t	0,105	2,18	0,0239	0,0239	0,01

Derīgo izkrakšu izvešanā izmantotās tehnikas radītās emisijas

1.4.10.tabula

Transportēšanas maršruts	NO _x		CO		GOS		PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s
Ieguves laukums/tehnoloģiskais laukums – lokālais izvešanas ceļš līdz P114	0,00173	0,00020	0,00008	0,00002	0,00001	0,00004	0,00002	0,00004	0,00002	0,00173

Papildus ir aprēķināta putekļu emisija, ko rada smagās kravas automašīnas, pārvietojoties pa grants pievedceļu no ieguves vietas/tehnoloģiskā laukuma līdz reģionālajam ceļam P114. Lai aprēķinātu putekļu emisiju no automašīnu pārvietošanās pa grants ceļiem, izmantots ASV Vides aizsardzības aģentūras AP-42 emisijas faktoru krājums, 13.2.2. sadaļa "Unpaved Roads" [8]. Emisijas faktoru aprēķina saskaņā ar šādu vienādojumu (metodikas [8] formula (1b)):

$$E = \frac{k(s/12)^a(S/30)^d}{(M/0,5)^c} - C$$

Kur:

E – emisijas faktors atbilstoši daļiņu izmēram, lb/VMT

k – faktors, kas atkarīgs no daļiņu izmēra, lb/VMT (PM₁₀ – 1,8, PM_{2,5}–0,18)

s – ceļa virsmas smalknes īpatsvars, % (pieņemta vidējā vērtība no metodikas [8] 13.2.2.-1 tabulas smilts un smilts-grants uzglabāšanas vietai – 7,1%)

S – vidējais transportlīdzekļa ātrums, mph (miles per hour). Pieņemts 20 km/h = 12,43 mph

M – ceļa virsmas materiāla mitruma saturs, % (pieņemta vidējā vērtība no metodikas [8] 13.2.2.-3 tabulas – 6,515%)

C – emisijas faktors no dzinēja, bremžu nodiluma un riepu nodiluma (PM₁₀ – 0,00047 lb/VMT, PM_{2,5} – 0,00036 lb/VMT)

a, c, d – konstantes, attiecīgi a=1, c=0,2, d=0,5

Lai pārietu no angļu mērvienību sistēmas uz metrisko SI sistēmu, jāizmanto pārrēķina formula:
1 lb/VMT = 281,9 g/VKT (VKT – grami uz katru nobraukto km vienam transportlīdzeklim).
Tādējādi saskaņā ar iepriekš norādītajiem vienādojumiem, aprēķinātais daļiņu PM₁₀ emisijas
faktors ir 115,5 g/km un daļiņu PM_{2,5} – 11,5 g/km.

Derīgo izrakteņu izvešanā izmantotās tehnikas radītā putekļu emisijas no grants ceļiem

1.4.11.tabula

Transportēšanas maršruts	PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s
Tehnoloģiskais laukums/ieguves vieta – reģionālais ceļš P114	0,2157	0,0916	0,0214	0,0091

Piesārņojošo vielu izmešu aprēķinu rezultātu apkopojums

1.4.12.tabula

Emisijas avots Aermod programmā	Emisijas avota raksturojums	Process/darba stundas	Piesārņojošās vielas	Emisija, t/a	Emisija, g/s
GRAM1979_1	Atradne/tehnoloģiskais laukums (ieguves darbības) (platība 5000 m ²)	Nederīgās virskārtas noņemšana, derīgo izrakteņu ieguve, dūmgāzes no ieguves tehnikas (654 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	0,0230	0,0098
			Daļiņas PM _{2,5}	0,0054	0,0023
			Oglekļa oksīds	0,1661	0,0706
			Slāpekļa dioksīds	0,0412	0,0175
			GOS	0,0135	0,0058
GRAM1979_2_1 GRAM1979_2_2	Atradne/tehnoloģiskais laukums (apstrādes darbības) (platība 5000 m ²) GRAM1979_2_1 (sijāšana, kaudžu veidošana, kraušana auto – 654 h/a) GRAM1979g_2_2 (derīgā materiāla uzglabāšana – 8760 h/a)	Derīgā materiāla sijāšana (654 h/a), kraušana automašīnā un kaudzē (654 h/a), uzglabāšana (8760 h/a), dūmgāzes no izmantotās tehnikas (654 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	0,2335	0,0953
			Daļiņas PM _{2,5}	0,0397	0,0163
			Oglekļa oksīds	0,4126	0,1752
			Slāpekļa dioksīds	0,1023	0,04346
			GOS	0,0336	0,01429
GRAM1979_3	Transportēšanas maršruts no tehnoloģiskā laukuma līdz reģionālajam autoceļam P114	Dūmgāzes no kravas automašīnām un putekļi no ceļa virsmas (654 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	0,2157	0,0916
			Daļiņas PM _{2,5}	0,0214	0,0091
			Oglekļa oksīds	0,0002	0,00008
			Slāpekļa dioksīds	0,0041	0,0017
			GOS	0,00002	0,000008

1.5. Piesārņojošo vielu emisiju novērtējums atradnes "Bites" teritorijā

Pieņēmumi emisijas daudzuma aprēķinos.

Emisijas daudzuma aprēķini no blakus esošajām atradnēm nepieciešami fona izklīdes aprēķinu veikšanai (LVĢMC datu bāzē 2-Gaiss nav jāsniedz informācija par emisiju no derīgo izrakteņu ieguves un apstrādes, tādējādi emisija no šīs darbības neatspoguļojas LVĢMC sagatavotajos datos par esošo fona piesārņojumu). Saskaņā ar Ministru kabineta 02.04.2013. noteikumu Nr.182 "Noteikumi par stacionāru piesārņojuma avotu emisijas limita projektu izstrādi" 5.pielikuma 1.1.punktu piesārņojošās vielas fona koncentrācijas raksturo gada vidējās koncentrācijas piesārņojošās darbības iespējamā ietekmes zonā. Apkārt esošo atradņu radītais piesārņojums ir novērtēts (modelēts) kā gada vidējās koncentrācijas. Aprēķinot piesārņojošo vielu emisiju gaisā smilts-grants ieguves procesā, tiek pieņemts maksimālais derīgo izrakteņu ieguves apjoms - 40 000 m³ jeb 64 000 t derīgo izrakteņu gadā. Iegūtā derīgā materiāla apstrāde netiks veikta. Darba laika fonds visām darbībām pieņemts 654 h/a (ieguve, kraušana) no maija līdz septembrim, 6 stundas darba dienās. Derīgā materiāla uzglabāšana – 8760 h/a. Tā kā piesārņojošo vielu koncentrācijas tiek modelētas kā gada vidējās koncentrācijas, nav būtiski novērtēt stundas vai diennakts maksimālās koncentrācijas.

Piesārņojošo vielu emisiju novērtējums no smilts-grants ieguves procesa

Pirms derīgā materiāla ieguves uzsākšanas tiks noņemta nederīgā virskārta – 1000 m³ jeb 1600 t. Virskārtas apjoms tiek aplēsts sekojoši – viena gada laikā plānots izstrādāt līdz 5000 m² teritorijas, nederīgās virskārtas vidējais biezums pieņemts tāds pats kā IVN objektu pases datos – 0.20 m. Virskārta tiks izmantota rekultivācijā. Neapstrādātā materiāla pārvadāšana nav paredzēta. Atradnes izstrādātājs – SIA "Inerto materiālu serviss".

Materiāla izbēršanas emisijas faktora aprēķins veikts pēc AP 42, Fifth Edition, Volume I, Chapter 13, "Aggregate Handling and Storage Piles", sadaļa 13.2.4. [1]

$$EF_i = k \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{U}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{M}{2}\right)^{1,4}}$$

Kur

EF_i - Emisijas erozijas faktors krautnēm (kg/t)

k – daļiņu izmēra reizinātājs

U - Vidējais vēja ātrums, (m/s)

M- (ieža mitruma koeficients)

Emisijas faktora krautnēm parametri un to lielumi sniegti 1.5.1. tabulā.

Emisijas faktora krautnēm parametri un to lielumi

1.5.1.tabula

Parametrs	Vērtība
K (PM _{2,5}) - daļiņu izmēra reizinātājs	0.053
K (PM ₁₀) - daļiņu izmēra reizinātājs	0.35
U – gada vidējais vēja ātrums pēc LVĢMC Liepājas meteoroloģisko novērojumu stacijas datiem par 2021. gadu	3.37 m/s
M - ieža mitruma koeficients (koeficients no iepriekš minētās metodikas [1], vidējais rādītājs no tabulas 13.2.4-1.)	7,4%

Emisijas faktora aprēķins pārkraušanai, uzglabāšanai, ieguvei:

$$EF_{PM_{10}} = 0,35 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,00016 \text{ kg/t}$$

$$EF_{PM_{2,5}} = 0,053 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,000024 \text{ kg/t}$$

Putekļu emisiju no materiāla pārkraušanas aprēķina pēc formulas:

$$E_{t/a} = EF \times m \times 10^{-3}$$

Kur:

$E_{t/a}$ – aprēķinātais emisijas daudzums, t/a

EF_i - Emisijas faktors (kg/t)

m – pārkraujamā materiāla daudzums, t

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{\text{Emisija, t/a}}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Aprēķinātais emisijas faktors raksturo darbības, kas saistītas ar visiem mehāniskajiem procesiem – ieguvi ar ekskavatoru, pārbēršanu un iekraušanu. Kopējās emisijas no derīgo izrakteņu ieguves, pārvietošanas un izbēršanas atspoguļotas 1.5.2.tabulā.

Derīgo izrakteņu ieguves procesā radītās emisijas

1.5.2.tabula

Process	Daudzums, t/a	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, t/a	PM _{2,5} Aprēķinātā emisija, t/a	PM ₁₀ Aprēķinātā emisija, g/s	PM _{2,5} Aprēķinātā emisija, g/s
Nederīgā materiāla noņemšana	1600	0,00025	0,00004	0,00011	0,00002
Nederīgā materiāla pārvietošana	1600	0,00025	0,00004	0,00011	0,00002
Nederīgā materiāla izmantošana rekultivācijai	1600	0,00025	0,00004	0,00011	0,00002
Derīgā materiāla ieguve ar ekskavatoru	64000	0,00999	0,00151	0,00424	0,00064
Derīgā materiāla kraušana kaudzēs	64000	0,00999	0,00151	0,00424	0,00064

Sagatavotā materiāla pagaidu uzglabāšanas un pārkraušanas automašīnās izvešanai radīto emisiju novērtējums

Smilts un smilts-grants kravu pārvadājumu periods paredzēts ~109 dienas gadā (darba dienās) no maija līdz septembrim, dienā no 9:00 – 15:00. Iegūtā derīgā materiāla izvešanas darba laika fonds – 654 h. Darbības laiks gatavā materiāla uzglabāšanai – 12 mēneši gadā, 24 h/dnn (8760 h/a)

Sagatavotais materiāls tiks uzglabāts tehnoloģiskajā laukumā. Plānots, ka vienlaicīgi uzglabājama daudzums nepārsniegs 64 000 t. Maksimālais krautnes augstums nepārsniegs 8 m.

Lai aprēķinātu daļiņu PM₁₀ un PM_{2,5} daudzumu no sagatavotā materiāla pārkraušanas un uzglabāšanas, izmantoti iepriekš aprēķinātie un izmantotie emisijas faktori:

$$EF_{PM_{10}} = 0,35 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,00016 \text{ kg/t}$$

$$EF_{PM_{2,5}} = 0,053 \times 0,0016 \times \frac{\left(\frac{3,37}{2,2}\right)^{1,3}}{\left(\frac{7,4}{2}\right)^{1,4}} = 0,000024 \text{ kg/t}$$

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{\text{Emisija, t/a}}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Aprēķinātie piesārņojošo vielu daudzumi uzskaitīti 1.5.3. tabulā.

Aprēķinātie piesārņojošo vielu daudzumi no materiāla uzglabāšanas un iekraušanas automašīnās

1.5.3. tabula

Process	Pārkrautā/uzglabātā materiāla daudzums, t	Emisijas faktors, kg/t	PM ₁₀ , t/a	PM _{2,5} , t/a	PM ₁₀ , g/s	PM _{2,5} , g/s
Gatavā materiāla uzglabāšana	64 000	PM ₁₀ -0,00016 PM _{2,5} -0,000024	0,00999	0,00151	0,00032	0,000048
Gatavā materiāla iekraušana automašīnās	64 000	PM ₁₀ -0,00016 PM _{2,5} -0,000024	0,00999	0,00151	0,00424	0,000643

Piesārņojošo vielu aprēķins no derīgo izrakteņu ieguvē izmantotās tehnikas

Lai aprēķinātu piesārņojošo vielu daudzumu no derīgo izrakteņu ieguvē un apstrādē plānotās izmantotās tehnikas, izmantota EMEP/EEA (*EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2019*) emisiju faktoru datubāzes 1.A.4. sadaļā *Non-road mobile sources and machinery* [3] (tehnikas un bezceļu mobilie avoti) sniegtie emisijas faktori (metodikas [3] tabula 3.6.). Piesārņojošo vielu emisijas daudzums tiek aprēķināts, balstoties uz iepriekš minētās metodikas 3.6. tabulā sniegtajiem emisijas faktoriem (skat. 1.5.4.tabulu) un tehnikas darbības laiku (skat. 1.5.5.tabulu). Izmantotās tehnikas jaudas ir diapazonā no 130 kW līdz 560 kW. Aprēķinos pieņemts, ka izmantotā tehnika nebūs vecāka par 2010. izgatavošanas gadu, līdz ar to uz to attiecināms ES emisijas IV līmeņa standarts (*EU Stage IV emission standards for nonroad diesel engines*).

Emisijas faktori derīgo izrakteņu ieguves tehnikai

1.5.4.tabula

Tehnikas vienība	CO, g/kWh	NO _x (pieņemts kā NO ₂), g/kWh	PM ₁₀ , g/kWh	PM _{2,5} , g/kWh	GOS, g/kWh
Ieguves tehnika (130 – 560 kW)	1,5	0,4	0,015	0,015	0,13

Derīgo izrakteņu ieguvē izmantotās tehnikas veidi un darbības ilgums

1.5.5.tabula

Tehnikas vienība	Tehnikas jauda, kW	Skaits	Tīrais darba laika fonds, h/a
Buldozers	136	1	654
Ekskavators	143	1	654
Frontālais iekrāvējs	224	1	654

Piesārņojošo vielu daudzums aprēķināts pēc formulas (metodikas [3] formula (5)):

$$E = N \times HRS \times P \times (1 + DFA) \times LFA \times EF_{Base}$$

Kur:

E – piesārņojošās vielas daudzums gadā

N – dzinēju (tehnikas vienību) skaits

HRS – darbības stundas

P – dzinēja jauda (kW)

DFA – tehnikas nolietojuma koeficients

LFA – noslodzes koeficients

EF_{Base} – emisijas faktors (g/kWh)

EMEP/EEA metodikas [3] 49.lpp. norādīts – ja trūkst nacionālā līmeņa datu, tad var izmantot Dānijas emisijas faktoru krājumu (Winter&Nielsen, 2006) [4]: <http://www2.mst.dk/Udgiv/publications/2006/87-7052-085-2/pdf/87-7052-086-0.pdf>

Saskaņā ar šī izpētes ziņojuma [4] 22. un 23.tabulu, slodzes koeficients ekskavatoram ir 0,6, frontālajam iekrāvējam 0,5, buldozeram 0,5. Tehnikas nolietojuma koeficients: NO_x – 0,024, GOS – 0,036, CO – 0,101, PM (PM = PM₁₀ = PM_{2,5}) – 0,473.

Emisijas intensitāti aprēķina pēc formulas:

$$E_{g/s} = \frac{Emisija, t/a}{n \times 3600s} \times 10^6$$

Kur:

N – darbības laiks (h/a)

Derīgo izrakteņu ieguvē un apstrādē izmantotās tehnikas radītās emisijas

1.5.6.tabula

Tehnikas vienība	NO _x		CO		GOS		PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	t/a	t/a	g/s	t/a	g/s
Buldozers	0,01822	0,00774	0,07345	0,03120	0,00599	0,00254	0,00098	0,00042	0,00098	0,00042
Ekskavators	0,02298	0,00976	0,09267	0,03936	0,00756	0,00321	0,00124	0,00053	0,00124	0,00053
Frontālais iekrāvējs	0,03000	0,01274	0,12097	0,05138	0,00987	0,00419	0,00162	0,00069	0,00162	0,00069

Emisijas aprēķins no autotransporta pārvietošanās gatavā materiāla izvešanas laikā

Gatavā materiāla transportēšana (piegādāšana pasūtītājam) smagajās kravas automašīnās, kopā 654 h gadā, koncentrētas 5 mēnešos gadā no maija līdz septembrim, darba dienās.

Materiāla izvešana notiks ar standarta koplietošanas satiksmei paredzētām kravas automašīnām, kuru kravnesība 16-32 t. Gada laikā plānoti 2667 reisi pieņemot, ka vienā automašīnā var iekraut 15 m³ derīgo izrakteņu. Gada laikā plānots izvest 40 000 m³ smilts un smilts-grants maisījuma. Izvešanas maršruts – pa vienīgo pievedceļu līdz reģionālās nozīmes autoceļam P114 Priekules virzienā. Pārvietošanās attālums no derīgo izrakteņu ieguves vietas pa lokālo izvešanas ceļu – 0,8 km (kopā turp-atpakaļ – 1,6 km). Gada laikā pa šo pievedceļu tiek nobraukti 4267 km.

Lai aprēķinātu piesārņojošo vielu daudzumu no apstrādātā materiāla transportēšanas/izvešanas, izmantota EMEP/EEA (EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2019) emisiju faktoru datubāzes 1.A.3.b.i, 1.A.3.b.ii, 1.A.3.b.iii, 1.A.3.b.iv sadaļā Passenger cars, light commercial trucks, heavy-duty vehicles including buses and motor cycles [7] (pasažieru automašīnas, vieglais komerc transports, smagais transports, ieskaitot

autobusus, motocikli), sniegtie emisijas faktori (tabula 3-21 un 3-22). Piesārņojošo vielu emisijas daudzums tiek aprēķināts, balstoties uz iepriekš minētās metodikas [7] tabulās 3-21 un 3-22 sniegtajiem emisijas faktoriem (skat. 1.5.7. tabulu). Kravas automašīnu kravnesība būs 16-32 t. Aprēķinos pieņemts, ka izmantotā tehnika nebūs vecāka par 2010. izgatavošanas gadu, līdz ar to uz to attiecināms ES emisijas IV līmeņa standarts (*EU Stage IV emission standards*).

Emisijas faktori derīgo izkrakšu pārvadāšanas tehnikai

1.5.7.tabula

Tehnikas vienība	CO, g/km	NO ₂ g/km	PM ₁₀ , g/km	PM _{2,5} , g/km	GOS, g/km
Kravnesība >32 t	0,105	2,18	0,0239	0,0239	0,01

Derīgo izkrakšu izvešanā izmantotās tehnikas radītās emisijas

1.5.8.tabula

Transportēšanas maršruts	NO _x		CO		GOS		PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s	t/a	g/s
Ieguves laukums/ tehnoloģiskais laukums – lokālais izvešanas ceļš līdz P114	0,00395	0,00045	0,00019	0,00004	0,00002	0,00010	0,00004	0,00010	0,00004	0,00395

Papildus ir aprēķināta putekļu emisija, ko rada smagās kravas automašīnas, pārvietojoties pa grants pievedceļu no ieguves vietas/tehnoloģiskā laukuma līdz reģionālajam ceļam P114. Lai aprēķinātu putekļu emisiju no automašīnu pārvietošanās pa grants ceļiem, izmantots ASV Vides aizsardzības aģentūras AP-42 emisijas faktoru krājums, 13.2.2. sadaļa "Unpaved Roads" [8]. Emisijas faktoru aprēķina saskaņā ar šādu vienādojumu (metodikas [8] formula (1b)):

$$E = \frac{k(s/12)^a(S/30)^d}{(M/0,5)^c} - C$$

Kur:

E – emisijas faktors atbilstoši daļiņu izmēram, lb/VMT

k – faktors, kas atkarīgs no daļiņu izmēra, lb/VMT (PM₁₀ – 1,8, PM_{2,5}–0,18)

s – ceļa virsmas smalknes īpatsvars, % (pieņemta vidējā vērtība no metodikas [8] 13.2.2.-1 tabulas smilts un smilts-grants uzglabāšanas vietai – 7,1%)

S – vidējais transportlīdzekļa ātrums, mph (miles per hour). Pieņemts 20 km/h = 12,43 mph

M – ceļa virsmas materiāla mitruma saturs, % (pieņemta vidējā vērtība no metodikas [8] 13.2.2.-3 tabulas – 6,515%)

C – emisijas faktors no dzinēja, bremžu nodiluma un riepu nodiluma (PM₁₀ – 0,00047 lb/VMT, PM_{2,5} – 0,00036 lb/VMT)

a, c, d – konstantes, attiecīgi a=1, c=0,2, d=0,5

Lai pārietu no angļu mērvienību sistēmas uz metrisko SI sistēmu, jāizmanto pārrēķina formula: 1 lb/VMT = 281,9 g/VKT (VKT – gramu uz katru nobraukto km vienam transportlīdzeklim). Tādējādi saskaņā ar iepriekš norādītajiem vienādojumiem, aprēķinātais daļiņu PM₁₀ emisijas faktors ir 115,5 g/km un daļiņu PM_{2,5} – 11,5 g/km.

Derīgo izkrakšu izvešanā izmantotās tehnikas radītā putekļu emisijas no grants ceļiem

1.5.9.tabula

Transportēšanas maršruts	PM ₁₀		PM _{2,5}	
	t/a	g/s	t/a	g/s
Tehnoloģiskais laukums/ieguves vieta – reģionālais ceļš P114	0,4929	0,2094	0,0489	0,0208

Piesārņojošo vielu izmešu aprēķinu rezultātu apkopojums

1.5.10.tabula

Emisijas avots Aermod programmā	Emisijas avota raksturojums	Process/darba stundas	Piesārņojošās vielas	Emisija, t/a	Emisija, g/s
Bites_1	Atradne/tehnoloģiskais laukums (ieguves darbības) (platība 5000 m ²)	Nederīgās virskārtas noņemšana, derīgo izrakteņu ieguve, dūmgāzes no ieguves tehnikas (654 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	0,0230	0,0098
			Daļiņas PM _{2,5}	0,0054	0,0023
			Oglekļa oksīds	0,1661	0,0706
			Slāpekļa dioksīds	0,0412	0,0175
			GOS	0,0135	0,0058
Bites_2_1 Bites_2_2	Atradne/tehnoloģiskais laukums (apstrādes darbības) (platība 5000 m ²) Gramzda1979_2_1 (sijāšana, kaudžu veidošana, kraušana auto – 654 h/a) Gramzda1979_2_2 (derīgā materiāla uzglabāšana – 8760 h/a)	Derīgā materiāla sijāšana (654 h/a), kraušana automašīnā un kaudzē (654 h/a), uzglabāšana (8760 h/a), dūmgāzes no izmantotās tehnikas (654 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	0,0216	0,0052
			Daļiņas PM _{2,5}	0,0046	0,0014
			Oglekļa oksīds	0,1210	0,0514
			Slāpekļa dioksīds	0,0300	0,01274
			GOS	0,0099	0,00419
Bites_3	Transportēšanas maršruts no tehnoloģiskā laukuma līdz reģionālajam autoceļam P114	Dūmgāzes no kravas automašīnām un putekļi no ceļa virsmas (654 h/a)	Daļiņas PM ₁₀	0,4930	0,2094
			Daļiņas PM _{2,5}	0,0490	0,0208
			Oglekļa oksīds	0,0004	0,00019
			Slāpekļa dioksīds	0,0093	0,0040
			GOS	0,00004	0,000018

2. Piesārņojošo vielu izkliedei izmantotā datorprogramma

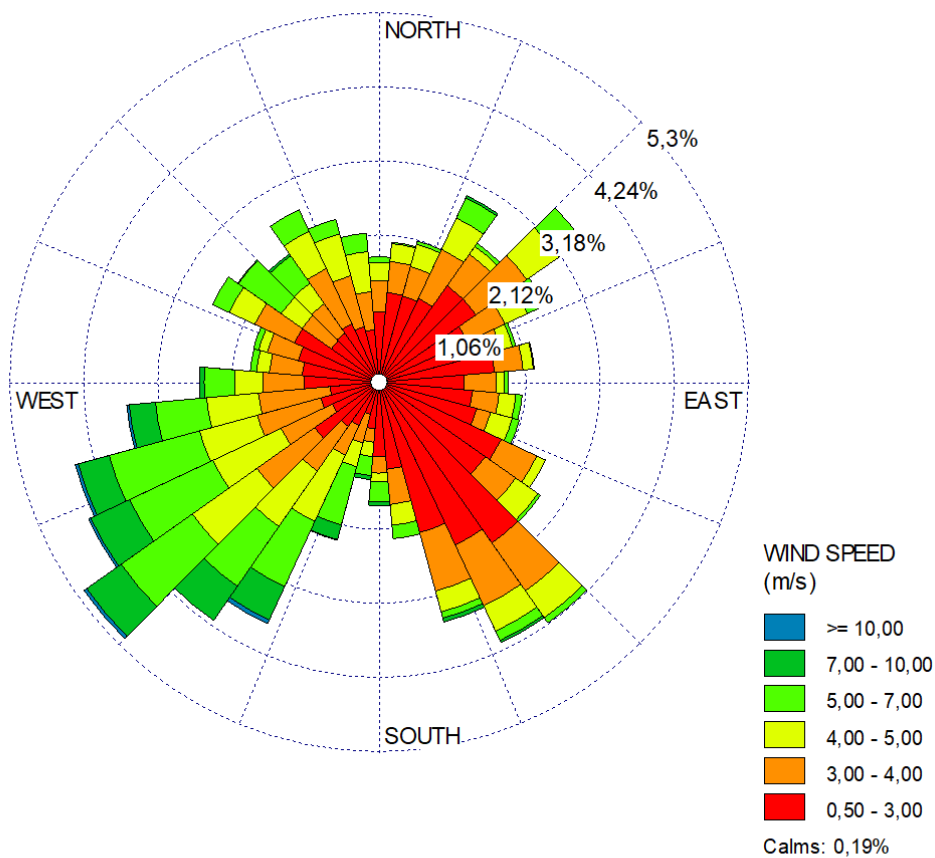
Piesārņojošo vielu izkļedes aprēķināšanai izmantots modelis „AERMOD” (licences Nr. AER0011149, licence bez termiņa). Modeļa izmantošana ir saskaņota ar Valsts vides dienestu. Kā izejas dati tika izmantoti:

- meteoroloģiskajam raksturojumam izmantoti Liepājas novērojumu stacijas 2021.gada secīgi stundas dati;
- dati par emisijas avotu fizikālajiem parametriem, emisiju apjomu un avotu darbības dinamiku.

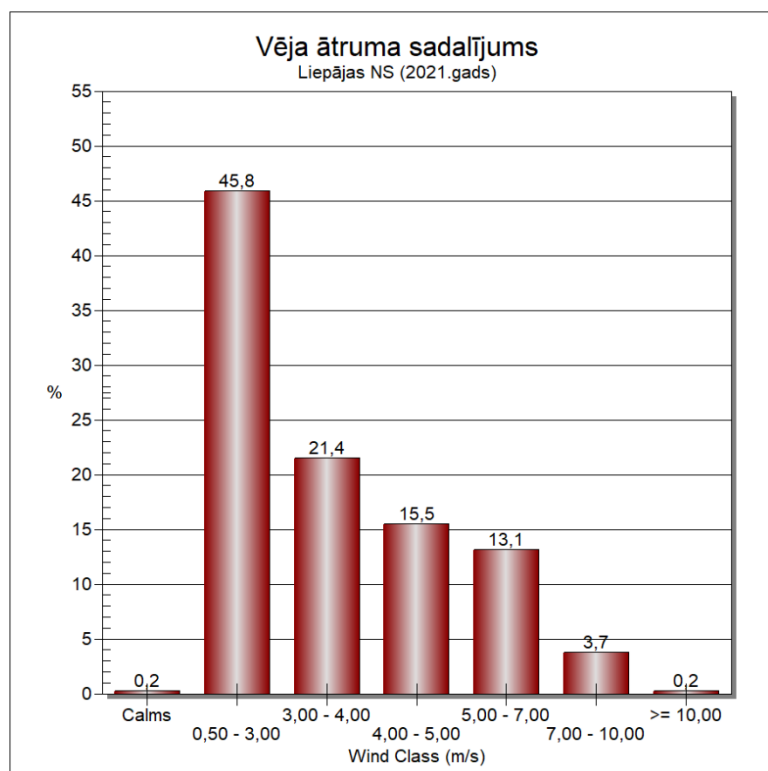
Meteoroloģisko datu kopā iekļauti šādi viena gada secīgi dati ar 1 stundas intervālu:

- piezemes temperatūra (°C);
- vēja ātrums (m/s);
- vēja virziens (°);
- kopējais mākoņu daudzums;
- albedo;
- sajaukšanās augstums (m);
- Monina-Obuhova garums (m).

Atbilstoši sniegtajiem datiem, ir sagatavota „vēja roze”, kas raksturo valdošo vēju virzienus (skat.2.1 un 2.2.attēlu).

2.1.attēls. Vēja virzienu atkārtotāšanās NS Liepāja 2021.gadā

2.2. attēls. Vēja ātruma sadalījums NS *Liepāja* 2021.gadā

3. Piesārņojošo vielu izklīdes aprēķinu rezultāti

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.1290 „Noteikumi par gaisa kvalitāti” (03.11.2010.) robežvērtības ir reglamentētas daļiņām PM₁₀ un PM_{2,5}, slāpekļa dioksīdam, oglekļa monoksīdam.

3.1.tabula

Piesārņojošo vielu robežvērtības

Piesārņojošā viela	Noteikšanas periods	Robežlielums
Cietās daļiņas PM ₁₀	24 stundas (36.augstākā vērtība)	50 µg/m ³
	Kalendāra gads	40 µg/m ³
Cietās daļiņas PM _{2,5}	Kalendāra gads	20 µg/m ³
Slāpekļa dioksīds	1 stunda (19.augstākā vērtība)	200 µg/m ³
	Kalendāra gads	40 µg/m ³
Oglekļa oksīds	8 stundas	10000 µg/m ³

Esošais piesārņojuma līmenis (bez plānotās darbības)

Lai novērtētu piesārņojošo vielu kopējo ietekmi, izmantoti VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" (LVĢMC) sniegti dati par esošo piesārņojuma līmeni. Sagatavotā informācija par esošo gaisa piesārņojuma līmeni sniegta B pielikumā. Svarīgi atzīmēt, ka LVĢMC sniegtajos datos nav iekļauta informācija par piesārņojumu, ko rada smilts un smilts-grants ieguve, apstrāde un transportēšana blakus esošajos smilts un smilts-grants ieguves atradņu laukumos. Šis piesārņojums ir aprēķināts un modelēts atsevišķi un summēts kopā ar Plānotās darbības radīto piesārņojumu un LVĢMC sniegtajiem datiem.

Visu piesārņojošo vielu maksimālās koncentrācijas smilts un smilts-grants atradnes "Gramzda II" nekustamajos īpašumos "Meža Bites" un "Rieksti" ietekmes zonā novērojamas reģionālās nozīmes autoceļa P114 Ilmāja—Priekule—Lietuvas robeža (Plūdoņi) tuvumā Gramzdas ciema centrā. Vienīgais stacionārais piesārņojuma avots saskaņā ar LVĢMC uzturēto statistikas datu bāzi "2-Gaiss" ir SIA "Maileks" kurināmā sadedzināšanas iekārtas. Oglekļa monoksīda gada vidējā koncentrācija smilts un smilts-grants atradnes "Gramzda II" ietekmes zonā bez operatora darbības sasniedz 320,22 µg/m³, slāpekļa dioksīda – 3,15 µg/m³, daļiņu PM₁₀ – 16,71 µg/m³, daļiņu PM_{2,5} – 9,95 µg/m³.

Smilts un smilts - grants ieguves, apstrādes, pārkraušanas un uzglabāšanas un transportēšanas laikā radītais gaisa piesārņojums un summārā piesārņojuma izvērtējums.

Izklīžu aprēķini veikti divām emisijas avotu grupām – atsevišķi atradnei "Gramzda II" (kas ir IVN objekts) un atsevišķi apkārt esošajām smilts un smilts-grants atradnēm "Jekstes", "Bites", "Meža iela 17 + "Līči", "Gramzda 1979". Gaisa kvalitātes novērtējums veikts 2 metru augstumā. Modelēšanā izmantotais aprēķina solis – 50 m. Piesārņojošo vielu izklīdes aprēķins veiks 6000 x 6000 m lielai teritorijai, kas ietver transportēšanas maršruta posmu līdz derīgo izrakteņu atradnei "Gramzda II", iekļaujot reprezentatīvu ceļa posmu pa reģionālo autoceļu P114 Ilmāja—Priekule—Lietuvas robeža (Plūdoņi) Priekules virzienā.

Summārā piesārņojuma koncentrācija aprēķināta, ņemot vērā VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" sniegtos datus par esošo piesārņojuma līmeni, kā arī ņemot vērā apkārt esošo atradņu aprēķinātās maksimālās koncentrācijas no derīgo izrakteņu ieguves, apstrādes un transportēšanas. Novērtējot piesārņojošās darbības emitēto piesārņojuma daļu summārajā koncentrācijā, ir vērtēta tikai atradnes "Gramzda II" ietekme. Maksimālā summārā

piesārņojuma koncentrācija noteikta ārpus darba vides – teritorijā, kas iedzīvotājiem ir brīvi pieejama un nav autoceļa brauktuve. Novērtējot summāro piesārņojuma koncentrāciju visām piesārņojošām vielām, ko rada derīgo izkrakšu ieguve, apstrāde un transportēšana no blakus esošajām atradnēm, ir modelētas un summētas klāt kā gada vidējās koncentrācijas (tās tiek definētas kā fona koncentrācijas).

Svarīgi atzīmēt, ka smilts un smilts-grants ieguves un apstrādes vietas tuvumā, kā arī lokālā izvešanas ceļa tuvumā dzīvojamo māju nav. Mazākais attālums no atradnes "Gramzda II" dienvidu robežas līdz tuvākajai viensētai "Birztales" ir ~550 m, no plānotā tehnoloģiskā laukuma līdz viensētai "Birztales – 1,6 km. No tehnoloģiskā laukuma robežas līdz viensētai "Bērzkalni" DA virzienā ir 500 m, līdz viensētai "Jeksti" – 570 m. Lokālā derīgo izkrakšu izvešanas ceļa tuvumā viensētu nav. Uzbraucot uz reģionālā autoceļa P114, kas ir klāts ar cieto segumu, tuvākā viensēta ir "Bērzkalni" (150 m no autoceļa P114 DA virzienā). Piesārņojuma izkliedes rezultāti rāda, ka nozīmīgākā piesārņojošā viela – daļiņas PM₁₀ teritorijā, kur vērtē atbilstību gaisa kvalitātes normatīviem diennakts noteikšanas periodam, nepārsniegs 39,82 µg/m³, gada noteikšanas periodam – 26,64 µg/m³ (PM_{2,5} attiecīgi 10,97 µg/m³). Reģionālās nozīmes autoceļš P114 Ilmāja—Priekule—Lietuvas robeža (Plūdoņi), kuram pieslēdzas lokālais izvešanas ceļš, jau ir klāts ar asfaltu, tādējādi putekļu emisija no ceļa virsmas nav sagaidāma.

Saskaņā ar MK noteikumu Nr.182 „Noteikumi par stacionāru piesārņojuma avotu emisijas limita projektu izstrādi” 5.pielikuma 3. un 4.punktu, maksimālā summārā koncentrācija ir noteikta, izmantojot piesārņojošo vielu izkliedes aprēķina datorprogrammas izveidoto datu kopu pirms kartogrāfiskās interpolācijas, summējot telpiski identisku attiecīgās vielas esošā piesārņojuma līmeņa datu kopu ar attiecīgo izkliedes aprēķina datorprogrammas izveidoto datu kopu.

Iepriekš minēto MK noteikumu 34.punkts nosaka, ka grafiskā formā piesārņojošo vielu izkliedes aprēķini jāattēlo summārajai koncentrācijai, ja maksimālā aprēķinātā piesārņojošās vielas summārā koncentrācija ārpus darba vides pārsniedz 40% no gaisa kvalitātes normatīva vai vadlīnijās noteiktā robežlieluma vai mērķlieluma. Šajā gadījumā summārā piesārņojuma grafiskais attēlojums sagatavots daļiņām PM₁₀ un PM_{2,5} (skatīt C pielikumu). Piesārņojošo vielu izkliedes rezultāti apkopoti 3.2.tabulā.

Izkliedes aprēķinu rezultāti

3.2.tabula

Piesārņojošā viela	Maksimālā piesārņojošās darbības emitētā piesārņojuma koncentrācija, µg/m ³	Maksimālā summārā koncentrācija, µg/m ³	Aprēķinu periods/ laika intervāls	Aprēķinu punkta vai šūnas centroīda koordinātas (LKS koordinātu sistēmā)	Piesārņojošās darbības emitētā piesārņojuma daļa summārajā koncentrācijā, %	Piesārņojuma koncentrācija attiecībā pret gaisa kvalitātes normatīvu, %
Oglekļa monoksīds	208,78	528,80	8 stundas/gads	x=351728 y=251919	39,5	5,3
Slāpekļa dioksīds	56,15	59,14	1 stunda/gads	x=351828 y=252019	94,9	29,6
	1,31	4,29	Gads/gads	x=351778 y=251969	30,5	10,7
Daļiņas PM ₁₀	22,19	39,82	24 h/gads	x=352678 y=252069	55,7	79,6
	9,00	26,64	Gads/gads	x=352678 y=252069	33,8	66,6
Daļiņas PM _{2,5}	0,93	10,97	Gads/gads	x=352678 y=252069	8,5	54,9

Lai noteiktu piesārņojošo vielu koncentrācijas nelabvēlīgos meteoroloģiskos apstākļos, ar programmu *Aermod* tika atrastas maksimālās piesārņojošo vielu stundas koncentrācijas konkrētajai dienai un laikam. Rezultātā tika noteikti meteoroloģiskie parametri, pie kādiem varētu tikt sasniegtas augstākās piesārņojošo vielu vērtības, kā arī novērtēts teritorijas klimatiskais raksturojums pēc tuvākās novērojumu stacijas *Liepāja* datiem. Veicot modelēšanas rezultātu analīzi nelabvēlīgos meteoroloģiskos apstākļos tiek secināts, ka paaugstinātās piesārņojošo vielu koncentrācijas būs konstatējamās tiešās piesārņojošo vielu emisijas avotu tuvumā, izstrādes teritorijā. Šādu nelabvēlīgu meteoroloģisko apstākļu kopumu raksturo lēns vējš (daiņu PM_{10} un $PM_{2,5}$ gadījumā – arī ilgstošs sausums), kā arī inversija atmosfērā, kad siltāki gaisa slāņi nostājušies virs aukstākajiem, rezultātā tiek ierobežota piesārņojuma izkliede. Parasti inversija tiek novērota aukstajā periodā, kad derīgo izkrakšu ieguve/apstrāde notiek minimālā apjomā. Piesārņojuma izkliedei nelabvēlīgi apstākļi veidojas arī tad, ja gaisa masu sajaukšanās augstums ir neliels. Tomēr iespēja, ka šādi meteoroloģiskie apstākļi atkārtosies ir ļoti niecīga.

Nelabvēlīgi meteoroloģiskie apstākļi

3.3.tabula

Nr.p.k.	Viela	Meteoroloģiskie apstākļi						Stundas koncentrācija, $\mu\text{g}/\text{m}^3$
		Datums un laiks	Vēja virziens, grādi	Vēja ātrums, m/s	Temperatūra, °C	Sajaukšanās augstums, m	Virsmas siltums plūsma, W/m^2	
1.	CO	10.03.2021, 8	271	0,5	0,0	104,7	-2,3	607.20817
2.	NO ₂	10.03.2021, 8	271	0,5	0,0	104,7	-2,3	150.85457
3.	PM _{2,5}	13.01.2021, 11	131	1,2	-0,7	81,4	-13,4	379.79055
4.	PM ₁₀	13.01.2021, 11	131	1,2	-0,7	81,4	-13,4	3821.12426

Pasākumi emisiju gaisā samazināšanai.

Gaisa piesārņojuma izplatības novērtējums no smilts un smilts-grants transportēšanas un darbībām derīgo izkrakšu ieguves vietā tika veikts bez emisiju samazināšanas pasākumiem. Pasākumi izmešu gaisā samazināšanai ar plānoto ieguves, apstrādes un transportēšanas daudzumu nav nepieciešami, jo piesārņojošo vielu koncentrācijas ir izteikti lokālas un nepārsniedz Ministru kabineta 2009.gada 3.novembra noteikumu Nr.1290 "Noteikumi par gaisa kvalitāti" noteiktos normatīvus. Lai samazinātu piesārņojumu ar slāpekļa dioksīdu, vēlams izmantot jaunākas paudzes derīgo izkrakšu ieguvē un apstrādē izmantojamu tehniku.

Literatūras saraksts

1. AP 42, Fifth Edition, Volume I, Chapter 13, Chapter 13: Miscellaneous Sources. 13.2.4. "Aggregate Handling and Storage Piles";
2. AP 42, Fifth Edition, Volume I, Chapter 11, "Mineral Production Industry"; 11.19.2. *Crushed Stone Processing and Pulverized Mineral Processing*
3. EMEP/EEA (*EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook 2016 – Update May 2017*), 1.A.4. *Non-road mobile sources and machinery*
4. Winther, M., Nielsen O., 2006, 'Fuel use and emissions from non-road machinery in Denmark from 1985–2004 — and projections from 2005–2030'. Environmental project 1092. The Danish Environmental Protection Agency. pp. 238.
5. EMEP/EEA 1.B.2av "Distribution of oil products 2016"
6. AP 42, Fifth Edition, Volume I, Chapter 7.1 *Organic Liquid Storage Tanks*
7. EMEP/EEA 1.A.3.b.i, 1.A.3.b.ii, 1.A.3.b.iii, 1.A.3.b.iv *Passenger cars, light commercial trucks, heavy-duty vehicles including buses and motor cycles*
8. AP 42, Fifth Edition, Volume I Chapter 13: Miscellaneous Sources. 13.2.2 Unpaved Roads.